

LET'S MOVE!

LIIKUNTA
MAHDOLLISTAVA
TILASUUNNITELMA
PÄIVÄKOTIIN

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Karin Mäkitalo	
Työn nimi Let's move! Liikuntaa mahdollistava tilasuunnitelma päiväkotiin	
Päiväys 11.5.2015	Sivumäärä/Liitteet 92/1
Ohjaaja(t) Nina Kosola	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Jyväskylän Tilapalvelu // Wessmanninmäen päiväkoti	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä pohditaan tilasuunnittelun vaikutuksia lasten liikkumisen mahdollistajana päiväkotitiloissa. Tietopohjana perehdytään liikunnan tarpeeseen ja vaikutuksiin varhaiskasvatusikäisten lasten elämässä.</p> <p>Tietopohjan perusteella alle kouluikäiset suomalaislapset eivät saa tarpeeksi päivittäistä liikuntaa, joka vaikuttaa lasten terveeseen kasvuun ja kehitykseen. Suomalaislapset viettävät valtaosan hereillä oloajastaan päiväkodissa, joten olisi luonnollista, että suuri osa päivittäisestä liikuntatarpeesta tyydytettäisiin päivähoitopäivän aikana. Tällä hetkellä päiväkotien tilaratkaisut eivät tue lasten liikuntamahdollisuuksia riittävän hyvin.</p> <p>Tiedonhankintakeinona on käytetty monipuolisesti liikunta- ja terveys- sekä varhaiskasvatusalojen tutkimuksia ja kirjallisuutta. Työhön sisältyvät päiväkotitilojen suunnittelun keskeisimmät voimassaolevat säädökset ja ohjeet.</p> <p>Opinnäytetyön käytännön aihe eli liikuntaa mahdollistava tilasuunnitelma Wessmanninmäen päiväkotiin esitellään työn lopussa. Tilasuunnitelman materiaali-, huonekalu- ja värivalinnat muodostavat päiväkodin tiloihin toimivan kokonaisuuden, joka mahdollistaa tilojen muuntelun käyttötarkoituksen mukaan sekä kannustaa lapsia liikkumaan.</p> <p>Opinnäytetyö tarjoaa tietoa sisustusarkkitehdeille, sisustussuunnittelijoille sekä varhaiskasvatushenkilöstölle ohjaamaan tilankäyttöä ja mahdollisuuksia lasten liikunnan edistämiseksi päiväkotiympäristöissä.</p>	
Avainsanat Päiväkoti, Varhaiskasvatus, liikuntakasvatus, tilasuunnitelma	

Field of Study Culture		
Degree Programme Degree Programme in Design		
Author(s) Karin Mäkitalo		
Title of Thesis Let's move! The interior design plan for a childcare center enabling physical education		
Date	11.5.2015	Pages/Appendices 92/1
Supervisor(s) Nina Kosola		
Client Organisation /Partners Jyväskylä Tilapalvelu // Wessmanninmäki childcare centre		
<p>Abstract</p> <p>This thesis focuses on the interior design of childcare centre environments as an enabler for children's physical education. As the knowledge base, there is the needs and impacts of physical education in the lives of children in their early childhood.</p> <p>Based on the theoretical knowledge, Finnish preschool children do not get enough daily physical exercise. This affects the healthy growth and development of children. Finnish children spend most of their time awake in childcare centre, so it is natural that a large part of their daily physical activity needs to be fulfilled during the day. Today the interior design and solutions of the day-care do not support children's physical activity opportunities well enough.</p> <p>As a data acquisition method, a wide range of literature of sports and health sectors is used, as well as literature of early childhood education. The thesis also includes the main official regulations and instructions valid for childcare centre interior planning and design.</p> <p>As the practical topic of the thesis, an interior design plan enabling physical education is presented for Wessmanninmäki childcare centre. The choices of materials, furniture and colours of the interior design plan form a functional entirety, which enables variability of the space depending on use, and encourages children to move.</p> <p>The thesis provides information for the interior designers, as well as early childhood education personnel, for planning and controlling the use of spaces and opportunities to make it possible and to encourage children's physical activity in childcare centre environments.</p>		
<p>Keywords</p> <p>Childcare centre, early education, PE intervention, interior design</p>		

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	6	7 PÄIVÄKODIN TOIMITILAT	35
2 LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	10	7.1 RYHMÄTILAT (KOTIALUEET)	36
2.1 TYÖN LÄHTÖKOHDAT	10	7.2 PÄIVÄKODIN YHTEISTILAT	38
2.2 KUMPPANIT	11	7.3 HENKILÖKUNTATILAT	40
2.3 TILASUUNNITELMAN TAVOITTEET	12	7.4 RUOKAPALVELU- JA HUOLTOTILAT	41
2.4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	12	8 SUUNNITTELUPROSESSI	44
3 LIIKUNTA LAPSEN ELÄMÄSSÄ	14	8.1 LÄHTÖKOHDAT	44
4 TARVE LIIKKUA	18	8.2 TAVOITTEET	45
4.1 LIIKUNNAN MERKITYS LAPSEN KEHITYKSESSÄ	18	8.3 TILOJEN HAHMOTTAMINEN	45
4.2 KASVU JA KEHITYS	19	8.4 TUNNELMATAULU	47
5 LIIKUNTA TUKEVA YMPÄRISTÖ	24	8.5 VÄRIEN SUUNNITTELUPROSESSI	48
6 PÄIVÄKOTISUUNNITTELU	28	9 TILASUUNNITELMA	59
6.1 ERGONOMIA	29	9.1 RYHMÄHUONE	62
6.2 MONIKÄYTTÖISYYS JA MUUNNELTAVUUS	30	9.2 LEPOHUONEET	67
6.3 VALAISTUS	31	9.3 ETEINEN	72
6.4 AKUSTIIKKA	32	9.4 KÄYTÄVÄ	74
6.5 KESTÄVÄ KEHITYS	33	9.5 PIENRYHMÄTILAT	77
		10 POHDINTA	87
		LÄHTEET	89
		KUVALUETTELO	91
		LIITE 1	93

JOHDANTO

1

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee tilasuunnittelun mahdollisuuksia vaikuttaa lasten liikunnan määrään päiväkotiympäristössä.

KUVA 1. Liikkumiseen houkuttelevia kalusteita. Bobles.

Viime aikoina eri medioissa on käyty laajalti keskustelua suomalaislasten ja -nuorten liikkumattomuudesta. Monet yhteiskunnalliset muutokset ovat vaikuttaneet lasten päivittäiseen liikuntamäärään merkittävästi.

Syitä liikuntamäärän vähenemiseen on monia. Eniten niistä ovat muuttuneet tietoteknisten laitteiden määrä sekä harrastuskulttuuri. Ennen lapset käyttivät runsaasti aikaa omaehtoisiin pihaleikkeihin, nykyaikaa leimaa taas se, että lapset kuskataan autoilla erillisiin liikuntaharrastuksiin, joissa toiminta tapahtuu ohjatusti. Suhteellisen paljon liikuntaa harrastava lapsi voi liikkua nykyään esimerkiksi viisi tuntia viikossa, kun ennen vanhaan moni lapsi saattoi liikkua saman ajan omaehtoisesti yhden päivän aikana. Opinnäytetyöni keskeisimpiä osia onkin lasten omaehtoisesta liikunnan määrän lisäämisen helpottaminen päiväkotiliikunnan mahdollistamisen kautta.

Nykyisillä liikuntamäärillä lasten normaali fyysinen kasvu ja kehitys on vaarantunut. Tästä syystä Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut valtakunnalliset varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. (STM 2005:17, 7.)

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset painottuvat päivähoitoon, mutta ne on tarkoitettu ohjaamaan kaikkea alle kouluikäisten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta.

Lapsen päiväkodissa viettämä aika vastaa aikuisen työpäivää

Varhaiskasvatuksen merkitys liikunnan tarjoajana on tärkeä, sillä valtaosa suomalaislapsista on ainakin jossain varhaislapsuutensa vaiheessa päivähoiton piirissä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän lasten päivähoitoa koskevan tutkimuksen mukaan vuonna 2013 peräti 74 prosenttia suomalaisista 3-5 -vuotiaista ja 41 prosenttia 1-2 -vuotiaista lapsista oli päivähoiton piirissä. (THL Lasten päivähoito 2013)

Päiväkodit ovat alle kouluikäisille lapsille erittäin keskeisiä päivittäisiä liikuntaympäristöjä. Mikäli päiväkotien liikun-

tamahdollisuudet eivät tue lasten päivittäistä liikkumista, vaikeutuu Varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksen mukaisen kahden tunnin päivittäisen liikuntamäärän saavuttaminen. (Ruokonen, Norra & Karvinen 2009, 28.)

Lapset viettävät valtaosan hoitopäivästään päiväkodin sisätiloissa. Lasten liikkuminen mahdollistuu usein sisätiloissa ainoastaan liikuntasalissa, jonne yksittäinen lapsi pääsee vain harvoin. Sen sijaan muiden, jatkuvasti lapsen käytössä olevien sisätilojen hyödyntäminen lasten liikunnassa on jäänyt selvästi vähemmälle, vaikka nämä tilat ovatkin lapsen merkittävin oppimisympäristö. (Mikkola ja Nivalainen 2009, 38.)

Opinnäytetyössäni pyrin tilasuunnittelun avulla murtamaan varhaiskasvatusikäisten lasten liikkumisen esteitä päiväkotiympäristössä.

- Miten tiloja voidaan hyödyntää monipuolisemmin?
- Miten irtokalusteiden avulla aktivoidaan lapsia liikkumaan enemmän?

KUVA 2. Liikkumiseen houkutteleva ympäristö. Torben Eskerod 2013.

Opinnäytetyöni visiona on, että sen tuoma tieto hyödyttäisi varhaiskasvatusympäristön tilasuunnittelun parissa työskenteleviä. Opinnäytetyö voi samalla toimia varhaiskasvatusalan henkilöstölle inspiraationlähteenä siinä, miten tilojen monipuolisella käytöllä lapsia voidaan kannustaa ja aktivoida liikkumaan enemmän arjessa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kerätä tietoa liikunnan merkityksestä lapsen terveen kasvun ja kehityksen kannalta ja kuinka tilasuunnittelun keinoin lapsen liikkumisen mahdollisuuksia voidaan tukea. Kerättyä tietoa sovelletaan Vaajakosken Wessmanninmäen päiväkodin tilasuunnittelussa.

LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

2

2 Lähtökohdat ja tavoitteet

Liikunnallisen tilasuunnitelman kohteena on Jyväskylän Vaajakosken taajamaan rakennettavan 5-ryhmäisen Wessmanninmäen päiväkodin toimitilat.

2.1 Työn lähtökohdat

Tapasin Vaajakosken päiväkodin varajohtajan Jaana Rainion ensimmäistä kertaa kesällä 2014. Keskustelimme tuolloin Vaajakoskelle rakennettavasta uudesta päiväkotihankkeesta.

Jaoimme Rainion kanssa yhteisen huolen suomalaislasten liian vähäisestä liikuntamäärästä. Sama huoli oli saanut Rainion hakeutumaan opiskelemaan Lasten liikunnan ammattitutkinnon työnsä ohessa. Käytännössä tieto ja ammattitaitokaan eivät kuitenkaan yksinään riitä ratkaisemaan asioita, jos päiväkodin tilasuunnitelma ei mahdollista tilojen monipuolista käyttämistä lasten liikunnan tukemiseksi. Tämän vuoksi liikunnallisuus haluttiin valita uuden rakennettavan päiväkodin keskeiseksi teemaksi.

Teema oli minulle mieleinen, sillä olen aiemmalta ammatiltani liikunnanohjaaja ja toiminut vuosia erilaisissa tehtävissä lasten liikunnan parissa. Aloittaessani muotoilijan koulutuksen en osannut kuvitella, että voisin yhdistää vanhaa ammattitaitoani uuteen tilasuunnittelun asiantuntijuuteeni.

KUVA 3. Liikkumiseen houkuttelevia kalusteita. Bobles.

2.2 Kumppanit

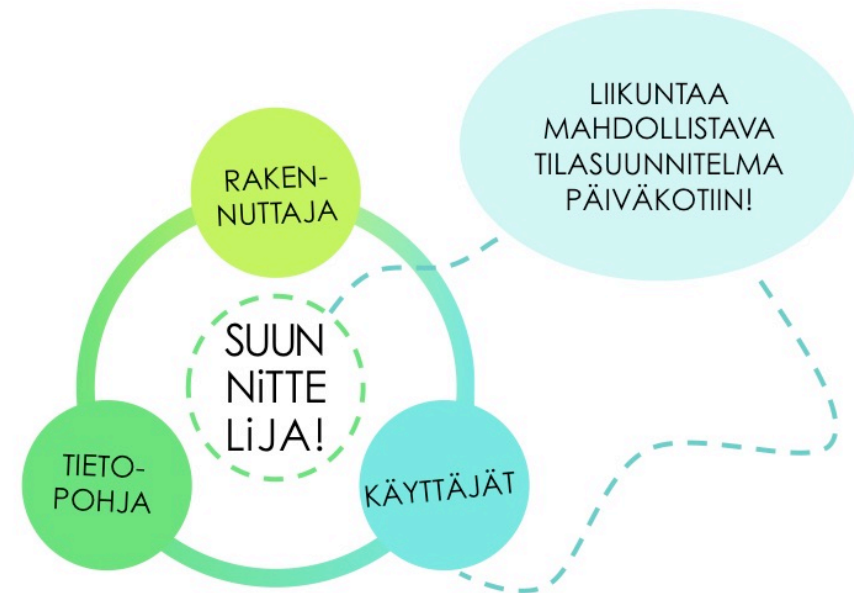
Jyväskylän Tilapalvelut Oy:n Vaajakosken taajamaan rakennuttaman päiväkodin rakennushanke käynnistyi syksyllä 2014. Terveen talon toteutuksen kriteerein rakennettava 5-ryhmäinen päiväkotitalo valmistuu hankesuunnitelman mukaan syksyllä 2015 ja se tulee korvaamaan kokonaan vanhan Vaajakosken päiväkodin, joka puretaan.

Terveen talon toteutuksen kriteerit ovat ohjeisto, jossa kuvataan tärkeimmät rakentamiseen ja suunnitteluun liittyvät vaatimukset, jotka toteuttamalla varmistetaan toimiva, terveellinen ja vaaditut sisäilmasto-olosuhteet täyttävä rakennus (Sisäilmäyhdistys).

Päiväkodin arkkitehtisuunnittelusta, pintamateriaali- ja kiintokalustevalinnoista vastaa Saira Palviainen Sipark Oy:stä.

Päiväkodin suunnittelun käyttäjäedustajina toimivat tulevan Wessmanninmäen päiväkodin johtaja Sanna Puukari-Pirinen ja varajohtaja Jaana Rainio.

Visuaalinen viitekehys (KUVA 4) kuvaa opinnäytetyöprosessia ja siihen liittyviä kumppaneita.

KUVA 4. Visuaalinen viitekehys. Mäkitalo 2015.

2.3 Tilasuunnitelman tavoitteet

Tilasuunnitelman tavoitteena on vähentää lasten liikuttomuutta, lisätä lasten omaehtoisen liikkumisen mahdollisuuksia ja ottaa käyttöön tiloja, jotka ennen ovat olleet vain väliaikaisessa käytössä.

Haasteena tilasuunnittelussa on liikunnallisten ja rauhallisen tilan tarpeiden yhdistäminen. Vaikka kyseessä onkin liikuntamahdollisuuksia tukeva tilasuunnittelu, se ei pois sulje rauhallisten keitaiden tarvetta päiväkodin hälyssä.

Soinin (2015, 57) mukaan Sosiaali- ja terveysministeriön laatimat varhaiskasvatuksen liikuntasuositukset eivät toteudu tällä hetkellä päiväkotilasten arjessa. Lasten liikkuminen koetaan tärkeäksi, mutta päivähoidon toiminnalliset ja tilalliset ratkaisut eivät tue sitä.

Fyysisten tilojen tulisi tukea vuorovaikutteista ja oppimiskeskeistä kulttuuria ja lisätä osaltaan vuorovaikutusmahdollisuuksia, yhteisöllisyyttä ja osallisuuden kokemista.

2.4 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on tilasuunnittelun tueksi koota omaan työkokemukseeni lasten liikunnan ohjaajana perustuva ymmärrys ja tutkittu tieto lasten liikkumisesta, liikunnan vaikutuksista lapsen fyysiseen kasvuun ja kehitykseen, motorisista perustaidoista, kognitiivisesta oppimisesta ja sosioemotionaaliseen kehitykseen sekä päiväkodista toimintaympäristönä.

Opinnäytetyön tieto-osuuden pyrkimyksenä on selvittää, miksi liikkuminen on tärkeää lapsen kasvun ja kehittymisen kannalta. Samalla se kokoaa tietoa päiväkodista toimintaympäristönä sekä toiminnalle raamit antavista ohjeistuksista ja säädöksistä. Kerättyä tietoa sovelletaan Jyväskylään rakennettavan Wessmanninmäen päiväkodin tilasuunnittelussa.

LIIKUNTA LAPSEN ELÄMÄSSÄ

3

3 Liikunta lapsen elämässä

Suomalaislasten liikkumattomuus on ollut viime aikoina laajalti esillä eri medioissa. Lasten elinpiiriin vaikuttaneet yhteiskunnalliset muutokset ovat vähentäneet lasten päivittäisen liikunnan määrää merkittävästi.

Syitä elinpiirin kaventumiseen voidaan nähdä monia. Yksi merkittävimmistä niistä on vallalla oleva riskiajattelu ja turvasäntely. Siinä missä lapset ennen käyttivät runsaasti aikaa leikkien omaehtoisia pihaleikkejä, kuskataan heitä nyt autoilla erillisiin liikuntapaikkoihin, joissa toiminta tapahtuu ohjatusti. (Zimmer 2001, 17.)

Zimmerin (2001, 17) mukaan toinen huomattava muutos on erilaisten tietoteknisten laitteiden määrän lisääntyminen kodeissa. Liikunnallisten ulkoleikkien sijaan lapset viettävätkin suuren osan ajan sisällä istumassa ja puuhaamassa taulutietokoneiden ja pelien äärellä.

Nykyisillä liikuntamäärillä lasten normaali fyysinen kasvu ja kehitys on vaarantunut. Liian vähäinen liikunta aiheuttaa lapselle mm. ylipainoa ja lihavuutta, kasvattaa riskiä sairastua 2-tyyppin diabetekseen, sydän- ja verisuonitauteihin sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksiin. (STM2005:17, 8.)

Lääkkeeksi liikkumattomuuteen Nuoren Suomen kokoama varhaiskasvatuksen liikunnan asiantuntijaryhmä on yhdessä Sosiaali- ja terveysministeriön sekä Opetusministeriön kanssa laatinut valtakunnallisen varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksen. (STM 2005:17, 7,9.)

Liikuntakasvatuksen tavoitteena on
terve ja hyvinvoiva lapsi,
josta kasvaa
terve ja hyvinvoiva aikuinen.

Liikuntasuositukset

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset tukevat osaltaan valtakunnallista päivähoitoa ohjaavan Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista. Liikuntasuositus ohjeistaa, kuinka lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista sekä hyvinvointia voidaan tukea liikunnan eli fyysisen toiminnan ja leikin avulla. Suositukset antavat ohjeita liikkumisen kokonaismäärästä laadusta, ympäristöstä sekä sopivasta välineistä. Suositukset painottuvat päivähoitoon, mutta ovat tarkoitettu ohjaamaan kaikkien alle kouluikäisten lasten elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. (STM 2005:17, 3, 7.)

Varhaiskasvatus tarkoittaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jolla edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista (Stakes 2005, 11).

Määrä

Alle kouluikäisen lapsen päivittäiseksi liikunnan määräksi suositellaan vähintään kahta tuntia reipasta liikuntaa. Liikunnan tulisi olla suurelta osin omaehtoista arkipäivän toimintoihin liittyvää liikkumista, joka koostuu useista lyhyemmistä aktiviteettijaksoista koko päivän ajalta. (STM 2005:17, 10-11.)

Uusien suositusten mukaan yhtämittäinen paikallaan olo pitäisi rajoittaa kahteen tuntiin, samoin ruutu-aika (Karvinen, Rätty ja Rautio 2010, 3).

Tällä hetkellä suosituksen mukainen liikuntamäärä ei suomalaislasten kohdalla täyty. Kolmevuotiaiden päiväkotilasten fyysistä aktiivisuutta mitanneen tutkimuksen mukaan yksikään tutkimuksen osallistuneista kolmevuotiaista lapsista ei täyttänyt Varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksen määrällistä tavoitetta liikkua reippaasti kaksi tuntia päivittäin. Tutkimuksessa käytettyjen kiihtyvyyssmittareiden mukaan fyysinen aktiivisuus oli pääosan erittäin kevyttä. (Soini ym. 2011, 52-56.)

Laatu

Varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksen mukaan toiminnan laatu syntyy monipuolisuudesta. Lapsella kuuluisi olla mahdollisuus joka päivä harjoitella motorisia perustaitoja monipuolisesti erilaisissa ympäristöissä. Liikuntatarjonnan tulisi sisältää sekä omaehtoista liikuntaa että ohjattuja tuokioita. (STM 2005:17, 11-12.)

Varhaiskasvattajien tehtävänä on luoda lapsille liikuntaan houkutteleva ympäristö, poistaa liikuntaan liittyviä esteitä ja opettaa turvallista liikkumista sekä mahdollistaa riittävä liikuntavälineistä omaehtoisen toiminnan ajaksi. (STM 2005:17, 11-12.)

Liikunnallisten toimintojen järjestäminen päiväkotiympäristössä koetaan usein haasteelliseksi. Liikunnan rajoittaminen perustellaan turvallisuustekijöillä, siivottavuuden hankaloitumisella sekä esteettisillä arvoilla. (Kokljuschkin 2001, 39, 61.)

Opinnäytetyössäni selvitän, voidaanko nämä esteet kampaattaa kokonaisvaltaisella suunnittelulla, jossa huomioidaan lasten liikkumismahdollisuudet jo päiväkodin tilasuunnittelua tehdessä.

KUVA 5. Huomioimalla lasten liikkumistarve jo suunnittelun alkuvaiheessa päästään parhaimpaan lopputulokseen. Päiväkotisuunnitelma Shanghai, Kiina.

TARVE LIIKKUA

4

4 Tarve liikkua

Pienelle lapselle liikkuminen on koko elämä. Sitä ei tule ajatella erillisenä harjoitettavana osa-alueena vaan nähdä se pikemminkin lapsen ensimmäisenä kielenä, ruumiinkielenä, jonka avulla lapsi tutustuu itseensä, omaan kehoonsa ja ympäröivään maailmaan. (Zimmer 2001, 13) Lapsi ilmaisee liikkumisen tarpeensa omalla käyttäytymisellään. Siren-Tiusasen kokemuksesta koko päivän sisällä ahtaissa tiloissa paikallaan viettänyt lapsiryhmä on lähes ylivoimainen hallittavaksi. Sisätilat ja sinne kasautuvat säännöt rajoittavat eniten lasten fyysistä aktiivisuutta kuten juoksua, hyppäämistä tai kiipeilyä, jotka aikuiset helposti tulkitsevat pelkäksi riehumiseksi. Siren-Tiusasen (1996, 65-66) mukaan yksi ohjattu liikuntatuokio ei riitä täyttämään lapsen jatkuvaa tarvetta liikkua.

4.1 Liikunnan merkitys lapsen kehityksessä

Fyysinen aktiivisuus ja päivittäinen liikkuminen yhdessä asianmukaisen ravinnon kanssa ovat lapsen terveen kasvun perusta. Säännöllinen ja monipuolinen fyysinen rasitus tukee lihasten, lihasvoiman, sidekudosten, jänteiden ja luukudoksen oikeanmukaista kehittymistä. Hengitys- ja verenkiertoelimistön kehittyminen vaatii useita kertoja päivässä liikkumista hengästymiseen saakka. Fyysisen toiminnan avulla lapsen motoriset taidot harjaantuvat ja lapsi oppii muun muassa tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaitoja. (STM 2005:17, 10.) Liikunnalliset kokemukset edistävät myös lapsen itsetunnon sekä sosiaalisten ja tiedollisten taitojen kehittymistä (Zimmer 2001, 21).

Urautuminen passiiviseen tai liikunnalliseen elämäntapaan alkaa jo varhaislapsuudessa. Siksi ei ole yhdentekevää, miten paljon fyysistä aktiivisuutta lapsen päivittäiseen arkeen kuuluu. (Sääkslahti 2013, 27)

Riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus ennaltaehkäisee ylipainon, 2-tyypin diabeteksen, sydän- ja verisuonitautien, tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä osteoporoosin syntymistä.

4.2 Kasvu ja kehitys

Kokonaisvaltaisella kehittämisellä tarkoitetaan lapsen fyysistä kasvua ja kehitystä, sekä motoristen eli liikehallintakyvyn, kognitiivisten eli tiedollisten valmiuksien ja sosioemotionaalisten eli tunne-elämän ja sosiaalisten taitojen kehittymistä (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003, 26).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 23) mukaan lapsen kehitykseen vaikuttaa keskeisesti myös liikunnan määrä ja laatu.

Motoriset perustaidot

Motorisilla perustaidoilla tarkoitetaan niitä taitoja, joiden turvin ihminen selviytyy elämän eri tilanteissa itsenäisesti (Kokljuschkin 1997, 17).

Kokljuschkinin (1997, 17) mukaan motorinen kehitys on pohjana kaikelle myöhäisemmälle oppimiselle. Motoristen toimintojen avulla lapsi rakentaa kuvan omasta kehostaan, liikemahdollisuuksistaan ja ympäröivästä maailmastaan. Liikkuessaan lapsi saa kokemuksia esineympäristöstä ja voi toimia aktiivisesti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Motorinen kehitys luo siis edellytyksiä havaintotoiminnoille, oppimiselle ja ajattelulle.

Motorisia perustaitoja ovat esimerkiksi käveleminen, juokseminen, hyppääminen ja heittäminen. Motoristen perustaitojen hallinta mahdollistaa lapsen jokapäiväiset toiminnot ja osanoton leikkeihin ja peleihin. Nämä perustaidot voidaan jakaa käyttötarkoituksensa mukaan tasapaino-, liikkumis- ja käsittelytaitoihin. (Numminen 2005, 114.)

Tasapaino on yhteydessä kaikkiin motorisiin taitoihin. Tasapainon ylläpitäminen antaa lapselle varmuuden oman kehonsa hallinnasta ja rohkaisee häntä kokeilemaan rai-lakkaitakin leikkejä. (Numminen 2005, 213.)

Liikkumistaitoja käyttäen lapsi kulkee paikasta toiseen. Näitä taitoja ovat esimerkiksi ryömiminen, konttaaminen, käveleminen, juokseminen ja kiipeäminen. (Numminen 2005, 122–136, 213.)

Käsittelytaidot ovat taitoja, jotka edellyttävät erilaisten esineiden, välineiden tai telineiden käsittelyä enimmäkseen käsillä, jaloilla, vartalolla, mutta joskus myös päällä. Käsittelytaidot jaetaan karkeamotorisiin ja hienomotorisiin taitoihin. Liikunnassa kiinnitetään huomio karkeamotorisiin taitoihin, joita ovat esimerkiksi heitto, kiinniotto, pomputus ja kuljetus. Hienomotoriset taidot edellyttävät kypsyäkseen riittävän karkeamotoriikan hallinnan. (Numminen 2005, 214; Kokljuschkin 1997, 17.)

Runsas ja monipuolinen liikkuminen erilaisissa ympäristöissä edesauttaa motoristen perustaitojen automatisoitumista, mikä antaa lapselle enemmän mahdollisuuksia havainnoida ympäristöään. Hyvät motoriset perustaidot tulisi saavuttaa ennen kouluikää, sillä niiden hallinnalla voidaan myös vähentää lasten tapaturmariskiä. (STM 2005:17, 13.)

KUVA 6. Motoriset perustaidot kehittyvät vain harjoittelemalla. Atsushi Ishida 2013.

Kognitiiviset taidot

Kognitiivisilla taidoilla tarkoitetaan tiedon käsittelyyn liittyviä mm. havaitsemiseen, ajatteluun ja muistamiseen liittyviä taitoja.

Ensimmäisten vuosien aikana lapsi omaksuu maailmaa aistiensa ja kehonsa avulla. Lapsi tekee ympäröivästä maailmasta havaintoja tasapaino-, tunto-, näkö- ja kuuloaistiensa avulla. (Kokljuschkin 1997, 17-18.)

Havaintomotorisiin taitoihin kuuluu myös taito tunnistaa kehon eri osat, Kehon tuntemus auttaa esimerkiksi ymmärtämään "oikea" ja "vasen" käsitteet, jotka puolestaan tukevat suunnan ja tilan havaitsemiskykyä. (Kokljuschkin 1997, 17-18; Zimmer 2001, 33-34.)

Opittuaan ensin hallitsemaan kehonsa, oppii lapsi hallitsemaan myös päätään (Kokljuschkin 1997, 19).

Sosioemotionaaliset taidot

Sosioemotionaalisella kehitymisellä tarkoitetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja kuten tunteiden tunnistaminen, nimeäminen, ilmaiseminen ja hallinta sekä toisten kuunteleminen ja auttaminen (Numminen 2005, 172).

Zimmerin (2001, 26) mukaan lasten sosiaaliseen oppimiseen vaikuttavat ratkaisevasti kokemukset, joita he saavat jokapäiväisessä kanssakäymisessä ja yhteiselämässä muiden kanssa. Tällöin opitaan antamaan periksi ja pitämään puolensa, riitelemään ja sopimaan, saamaan tahtonsa läpi ja alistumaan, jakamaan ja luopumaan, neuvottelemaan ja määräämään, hylkäämään ja hyväksymään.

Erityisesti 3-6 vuoden ikä on tärkeimpiä vaiheita sosiaalisten käyttäytymismuotojen kehityksessä. Monet tänä aikana opitut käyttäytymismallit luovat pohjan myös tunteiden myöhemmälle kokemiselle ja käytölle. Samalla luodaan myös pohja sosiaalisten käyttäytymismuotojen omaksumiselle, jotka vaikuttavat lapsen kasvamiseen sosiaaliseen ympäristöönsä. (Zimmer 2001, 26.)

Lapset tarvitsevat toisia lapsia kasvaakseen sosiaaliseen yhteisöön, ja liikunnalliset leikit tarjoavat erinomaisia mahdollisuuksia harjoitella sosiaalisia käyttäytymismuotoja. Niihin sisältyy monia sellaisia tilanteita, joissa lapsilta vaaditaan kanssakäymistä leikkitovereiden kanssa, konfliktien selvittämistä, roolien omaksumista, pelisäännöistä sopimista ja niiden hyväksymistä. (Zimmer 2001, 26-30.)

Minän kehitys

Minäkuvalla tarkoitetaan sitä kokonaisuutta, joka lapselle on muodostunut itsestään joko tietoisesti tai tiedostamatta (Kokljuschkin 1997, 20). Lapsen käsitys hänen omista taidoistaan ja kyvyistään muovautuu sen mukaan millaisia kokemuksia hän on saanut kehollaan tai kehostaan. Miten vahvana tai heikkona hän itseään pitää. Mitä ominaisuuksia hän uskoo itsellään olevan. Ensimmäisten elinvuosien fyysisillä kokemuksilla on suuri vaikutus minän kehitykseen ja lapsen identiteetin rakentumiseen. (Zimmer 2001, 21-25.)

Yksi tärkeimmistä asioista, joita voimme lapsille liikunnan kautta tarjota, on positiivinen minäkuva.

KUVA 7. Liikunta vahvistaa minäkuvan kehittymistä. Tommi Tuomi.

LIIKUNTAA

TUKEVA

YMPÄRISTÖ

5

5 Liikuntaa tukeva ympäristö

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapsen tervettä kasvua ja hyvinvointia edistävän päivittäisen liikkumisen edellytyksenä on liikkumista tukeva toimintaympäristö. Leikki- ja liikuntaympäristön tulee vastata lapsen fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin kehitystarpeisiin. Hyvä liikunnallinen varhaiskasvatustyö vahvistaa lapsen luontaista liikkumisen halua, herättää kiinnostuksen oppia uusia asioita ja innostaa kehittämään omia taitoja. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ympäristön tulee olla sopivan haasteellinen sekä liikkumaan ja leikkimään motivoiva. (Pönkkö 2011, 147; STM 2005:17, 22-23, Ruokonen ym. 2009, 6.)

Monipuolinen, vaihteleva ja toimintaa mahdollistava toimintaympäristö houkuttelee lapsia liikkumaan ja kokeilemaan. Tilaa suunnitellessa on hyvä tiedostaa lapsen eri kehitysvaiheet ja huomioida ne tilasuunnittelussa. Oikeanlaisella suunnittelulla lasta voidaan tukea toimimaan itsenäisesti.

Lasten liikkumistarvetta ei tulisi rajoittaa tiettyyn aikaan tai paikkaan eikä varsinkaan pelkkää ohjattua liikuntaa tarjoaviin laitoksiin. Lapsilla on tarve ja halua liikkua koko ajan, myös silloin, kun heidän ei pitäisi. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että niissä paikoissa ja tiloissa, joissa lapset aikaansa viettävät, pitäisi liikkumisen olla mahdollista, toivottua ja esteetöntä. (Zimmer 2001, 87.)

Ympäristö vaikuttaa lapsen toimintaan. Tila voi houkutella lasta joko liikkumaan aktiivisesti tai kyyhöttämään paikallaan. Aktiivinen ympäristö mahdollistaa monipuolisesti lapsen kykyjen ja taitojen kehittymisen. (Helenius & Korhonen 2011, 75.) Ottamalla nämä asiat tilasuunnittelussa huomioon pystymme tukemaan varhaiskasvatushenkilöstöä kehittämään toimintaansa.

Päiväkodin merkitys liikuntaympäristönä

Päiväkotiympäristöllä on merkittävä vaikutus varhaiskasvatukseen lapsen fyysiseen aktiivisuuteen. Lapsen päiväkodissa viettämä aika vastaa aikuisen työpäivää eikä ole yhdentekevää, millaisessa ympäristössä lapsi viettää aikaansa. (Ruokonen ym. 2009, 8.)

Päiväkoti on lasten toimintaympäristönä erilainen kouluun verrattuna, sillä lapset viettävät päivittäin keskimäärin pidempiä aikoja päiväkodissa kuin koulussa. Alle kouluikäisen päiväkotipäivä on usein aikuisen työpäivän mittainen, kun vastaavasti koulupäivä alkuopetuksessa kestää vain 4-5 tuntia. (Ruokonen ym. 2009, 8.) Koska lapsi viettää suurimman osan valvellaoloajastaan päiväkodissa, on luonnollista, että valtaosa päivittäisestä liikuntamäärästä kertyy päiväkotipäivän aikana.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sekä varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksissa korostuu liikunnan harjoittaminen ulkona sekä liikuntaan erityisesti tarkoitettu tilassa kuten päiväkodin liikuntasalissa. Opinnäytetyössä

keskitytään liikuntamahdollisuuksien luomiseen päiväkodin sisätiloissa.

Päiväkotien liikuntasalit ovat kyllä yleisesti aktiivisessa käytössä, mutta yleensä liikunta mahdollistuu salissa yksittäisen lapsen kohdalla vain 1-2 kertaa viikossa. Tämän vuoksi onkin ensiarvoisen tärkeää hyödyntää kaikkia päiväkodin tiloja, jotta päästään varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksen pyrkimyksiin päivittäisestä kahden tunnin liikunnasta.

Liikunnallinen toiminta on luonteva yhdistää päiväkodin päivittäiseen toimintaan. Ulkoilun ja omaehtoisen leikin lisäksi ohjatut toimintatuokiot ja siirtymätilanteet ovat sellaisia, joiden yhteyteen on helppo lisätä liikuntaa. (Ruokonen ym. 2009, 8.)

Pönkön ym. (2011, 147) mukaan päiväkodin henkilökunta on vastuussa lasten toimintaympäristön kehittämisestä niin, että se ei estä lasta liikkumasta ja harjoittelemasta kehittymässä olevia motorisia perustaitoja, tasapainoa ja. Käytännössä liikunnan vaatimuksia ei kuitenkaan ole juuri muistettu päiväkodin tilojen suunnittelussa, kun ensisijaisena pyrkimyksenä on ollut kodinomainen ja esteettisesti kaunis ympäristö (Kokljuskin 2001, 69).

Kokljuskinin (2001, 67-68, 83) mielestä päiväkodin fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintaympäristön hyödyntäminen ja muokkaaminen lasten liikkumista kannustavaksi onkin yksi tämän päivän suurimmista haasteista. Päiväkotien ja koulujen tiloja koskevat monet kulttuuriset tavat ja olettamukset siitä, miten paikkaa on soveliasta käyttää. Käytännössä tarvitaan kuitenkin paikkoja, jotka antavat ylläkkaitä erilaiselle liikkumiselle ja toiminnolle.

KUVA 8. Liikkumiseen yllyttävä päiväkotiympäristö Lontoossa.

PÄIVÄKOTI- SUUNNITTELU

6

6 Päiväkotisuunnittelu

Päiväkoti on julkinen tila, jonka suunnittelussa tulee huomioida julkiset tilan säädökset, määräykset ja ohjeistukset, kuten turvallisuus-, esteettömyys- ja ergonomiamääräykset. Tilasuunnittelussa tulee pyrkiä minimoimaan vaaratilanteet ja ottaa huomioon mahdolliset poistumistiet. Materiaali- ja kalustevalintojen tulee soveltua julkisen tilan käyttöön, ja olla paloturvallisia, kestäviä, hygieenisiä sekä helppohoitoisia. Tilan tulee olla esteetön ja soveltua kaikille käyttäjilleen ergonomian näkökulmia unohtamatta.

Päiväkotisuunnittelun keskeisiä laadullisia tekijöitä ovat toimivuus, turvallisuus ja viihtyisyys. Toimivuuden kannalta keskeisiä asioita ovat tilojen päivittäisen toiminnan sujuvuus, eli miten leikin, levon, ruokailun, hygienian ja ulkoilun sujuvuus onnistuvat tiloissa. Toimivuutta ovat myös tilojen muutos- ja soveltavuusmahdollisuudet esimerkiksi vauhdikkaampiin leikki- ja liikuntahetkiin, esityksiin yms.

Vaikka päiväkotia rakennetaankin lasten näkökulmasta, tulee sen olla toimiva myös henkilökunnan työympäristönä. Myös tilojen terveellisyys, ilmanlaatu, puhtaus, valaistus ja akustiikka ovat osa toimivuutta. (RT 96-11003, 7.)

Turvallisuus käsittää rakenteellisen - ja paloturvallisuuden lisäksi valvottavuuden, hygienian, esteettömyyden ja työturvallisuuden (RT 96-11003, 7.)

Viihtyisyys lisää käyttäjien hyvinvointia. Päiväkotiympäristön viihtyisyystekijöitä ovat kodikkuus, innostavuus ja elämyksellisyys, mahdollisuus sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja kokemukselliseen oppimiseen sekä mahdollisuus vaikuttaa ympäristöön sitä suunnittelemalla ja muokkaamalla. (RT 96-11003, 7.)

6.1 Ergonomia

Ergonomisen ympäristön luominen päiväkotiin on haastavaa tilan käyttäjien ollessa hyvin erikokoisia. Päiväkotiympäristöä suunniteltaessa on tärkeä huomioida lapsen mittakaava, sillä sopivan kokoiset kalusteet kannustavat lasta itsenäiseen, aktiiviseen ja omaehtoiseen toimintaan. Suuri osa kalustuksesta on hyvä kuitenkin olla aikuisten mittakaavassa, jolloin taataan työntekijöiden hyvä työergonomia. Tällöin lapsen toiminta otetaan huomioon esimerkiksi hankkimalla korotettuja tuoleja, jakkaroita ja astinlautoja. Lapsen kokoista mitoitus kannattaa suosia erityisesti omaehtoisiin toimintoihin rohkaisevissa tiloissa, kun taas ohjatuissa toiminnoissa, joissa aikuisen osallistuminen on tärkeää, mittakaavan tulee olla aikuiselle sopiva. Usein kuitenkin molempia mittakaavoja voidaan soveltaa samaan tilaan ja jopa samaan kalusteeseen esim. käyttämällä normaalikorkuisia pöytäkalusteita ja lasten käyttöön suunniteltuja korotettuja tuoleja. (RT 96-11003, 21; Työterveyslaitos.)

Muistilista:

Kantamista ja nostamista voidaan välttää:

- Sijoittamalla työpisteet lähemmäksi, esim. hoitopöytä ja pesuallas
- Käyttämällä pyörällisiä kalusteita tavaroiden säilyttämiseen ja siirtämiseen
- Säilyttämällä lelut ja välineet lasten korkeudelle

Työasentoja voidaan parantaa:

- Normaalikorkuisilla kalusteilla
- Pukemispenkeillä

Melua voidaan vähentää:

- Käyttämällä pehmeitä sisustusmateriaaleja

Turvallisuutta ja työn sujuvuutta voidaan parantaa:

- Varaamalla kaikille tavaroille oma paikkansa

6.2 Monikäyttöisyys ja muunneltavuus

Päiväkodin tilasuunnittelussa tulee ottaa huomioon monikäyttöisyys ja muunneltavuus. Jo tilaohjelmaa laadittaessa tulisi pyrkiä ennakoimaan päiväkodin toiminnassa rakennuksen elinkaaren aikana mahdollisesti tapahtuvat muutokset, sillä esimerkiksi lasten kokonaismäärä, ikäryhmät tai vaatimukset erityistä tukea tarvitsevien lasten suhteen saattavat muuttua. (RT 96-11003, 4.)

Monikäyttöisyyttä voidaan edistää myös esimerkiksi tiloja yhdistävien liukuovien avulla (RT 96-11003 6). Tällöin tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota tilojen akustiikkaan, sillä siirto-ovet läpäisevät äänet väliseiniä herkemmin.

Akustiikan ja äänieristyksen, valaistuksen sekä varusteiden ja kalustuksen tulisi soveltua useampaan eri käyttötarkoitukseen. Muunneltavuus ei kuitenkaan saa haitata tilojen pääkäyttötarkoitusta. (RT 96-11003 6, 7.)

KUVA 9. Liikkumiseen houkuttelevat väliseinät. Ivan Brodey 2005.

6.3 Valaistus

Hyvä valaistus saa käyttäjät voimaan paremmin. Päiväkodin valaistussuunnittelun lähtökohdana on päivänvalon mahdollisimman suuri hyödyntäminen tilojen suuntauksen, aukotuksen ja pimennettävyyden keinoin. Oleskelu- ja työtiloissa ikkunan valo-aukon tulee olla vähintään 10 % tilan huonealasta. (RT 96-11003, 23.)

KUVA 10. Hyvä valaistus lisää hyvinvointia.

Keinovalaistuksella täydennetään luonnonvaloa. Valonlähteitä valittaessa tulee ottaa huomioon:

- Valonlähteiden monipuolisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- Taloudellisuus ja energiansäästämahdollisuus
- Huollettavuus
- Värintoisto
- Valaistukselliset tavoitteet suhteessa tilan luonteeseen.

(RT 96-11003, 23.)

Luonnonvalon ja keinovalon yhdistelmää voidaan käyttää tehokeinona, kun halutaan korostaa tilan luonnetta ja lisätä viihtyisyyttä. Työskentelyalueille, joissa tehdään tarkkuutta vaativia tehtäviä, tulee keskittää riittävästi valoa. Valomäärän tulee olla säädettävissä käyttötilanteen mukaan. Tähän päästään yhdistämällä yleisvalaistusta ja kohdevaloa sekä käyttämällä himmentimiä. (RT 96-11003, 23.)

6.4 Akustiikka

Päiväkotitilojen akustiikalla on merkittävä vaikutus viihtyisyyteen, keskittymiskykyyn ja oppimiseen. Hyvässä ääniympäristössä:

- Toivotut äänet korostuvat
- Häiritsevät äänet vaimenevat
- Ulkopuoliset häiritsevät äänet eivät kuulu.

Päiväkodin toimintaympäristön luonteesta johtuen tilan akustiselle suunnittelulle asetetaan erityisiä vaatimuksia. Lasten leikeissä melutaso nousee usein korkeaksi, mikä aikaansaa reaktion melun lisääntymistä itsestään, ja järjestyksen ylläpitäminen vaikeutuu. Optimaalinen huoneakustiikka käsittää alhaisen melutason sekä oikein mitoitettun jälkikaiunta-ajan. (RT 96-11003, 22.)

Ryhmähuoneiden väliseen äänieritykseen kannattaa kiinnittää huomiota, sillä lasten levontarve vaihtelee yksilöittäin. Oleskelu ryhmätilassa on oltava mahdollista ilman häiriöitä lepo huoneessa.

Kaluste- ja tekstiilivalinnoilla voidaan vaikuttaa tilan akustiikkaan. Ääntä vaimentavien, absorboivien materiaalien avulla saadaan tilan äänimaailmaa rauhoitettua. Vaadittavan lisävaimennuksen tarve riippuu tilan rakenteellisen vaimennuksen määrästä. (RT 96-11003, 23.)

KUVA 11. Toimiva akustiikka lisää viihtyisyyttä.

6.5 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys ja elinkaariajattelu ovat olennainen osa myös päiväkotien suunnittelua ja rakentamista. Tarkoituksena on rakentaa pitkäikäisiä rakennuksia, joita voidaan huoltaa ja tarvittaessa korjata. Lisäksi matala-energiarakentamisella pyritään rakennusten kokonais-energiankulutustason minimoimiseen. Suunnittelussa tulisi painottaa rakennuksen koko elinkaaren aikaisia tavoitteita rakennuskustannusten sijaan. (RT 96-11003, 11.)

Rakenteet ja rakennusmateriaalit tulee valita siten, että ne kuluttavat mahdollisimman vähän luonnonvaroja. Materiaaleina on hyvä suosia ympäristöystävällisiä ja korkealaatuisia vaihtoehtoja, joista ei vanhetessa saa haihtua haitallisia aineita ympäristöön. Perinteisiä hyviä materiaaleja ovat muun muassa luonnonmateriaaleista puu, tiili, korkki, keraamiset laatat tai linoleumi. (RT 96-11003, 11.)

KUVA 12. Kestävien ja ekologisten periaatteiden mukaan rakennettu päiväkotikoulu Hollannissa.

PÄIVÄKODIN TOIMITILAT

7

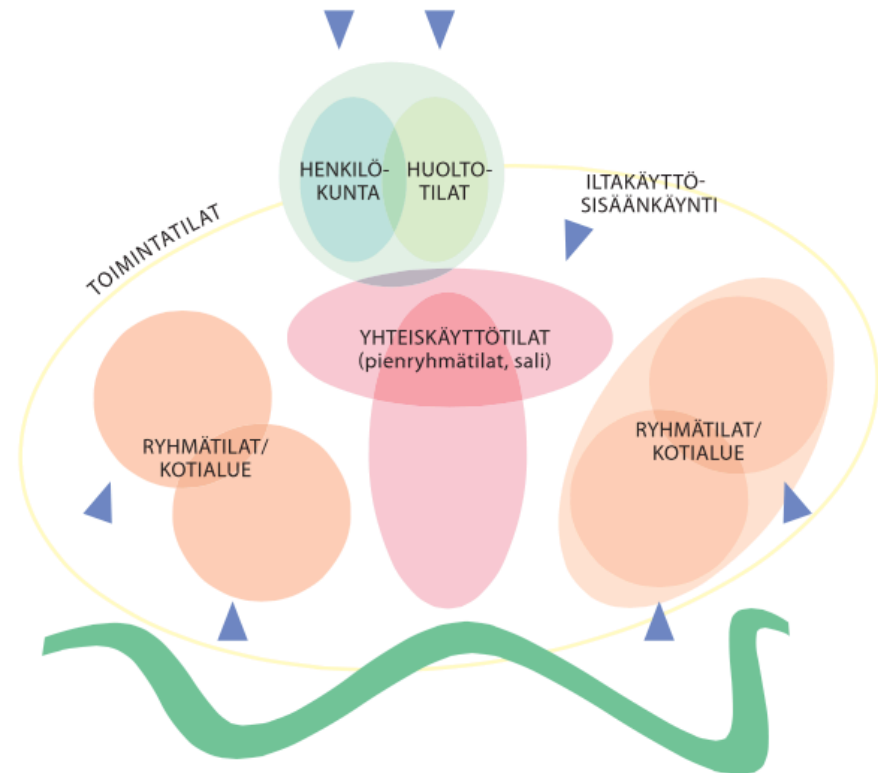
7 Päiväkodin toimitilat

Hyvin rakennettu ympäristö on viihtyisä ja kannustaa lasta leikkimään, tutkimaan, liikkumaan, toimimaan sekä ilmaisemaan itseään monin eri tavoin (RT 96-11003, 7).

Päiväkodin tilasuunnittelun lähtökohtana ovat päiväkodin toiminnalle asetetut tavoitteet ja lasten ja henkilökunnan määrä. RT-kortistossa on määritetty, kuinka paljon leikkitilaa eri-ikäiset lapset tarvitsevat ja minkälaisia toimintoja päiväkotirakennuksen tulee sisältää. (RT 96-11003, 12.)

Päiväkodin tilajaon muodostavat neljä osa-aluetta:

- ryhmätilat
- yhteiset tilat
- henkilökuntatilat
- ruokapalvelu- ja huoltotilat. (RT 96-11003, 12.)

KUVA 13. Päiväkodin tilojen järjestyminen. RT 96-11003.

Tässä luvussa käyn läpi päiväkodin toimitilat ja niihin liittyvät RT-kortiston mukaiset ohjeistukset.

7.1 Ryhmätilat (kotialueet)

Ryhmätiloilla tarkoitetaan yhden lapsiryhmän omaan käyttöön tarkoitettuja tiloja, joita voidaan kutsua myös kotialueeksi. Kotialue käsittää leikkiin ja lepoon tarkoitettuja ryhmähuoneita sekä wc- ja eteistilat, jotka voivat olla myös kahden ryhmän yhteiskäytössä. (RT 96-11003,14.)

Ryhmähuoneita on yleensä kaksi, joita molempia voidaan käyttää monipuolisesti. Ryhmähuoneista toisessa on yleensä mahdollisuus nukkumiseen, mutta kätevien kaappisänkyjen ansiosta niitä useimmiten voidaan hyödyntää myös muuhun toimintaan. Ryhmähuoneissa leikitään, opiskellaan ja taiteillaan. Säilytyskalusteiden lisäksi niissä tarvitaan kiinnityspintaa lasten taideteoksille, vesipistettä infektioriskien varalta sekä lepopaikkoja lapsille, jotka eivät nuku päivänunia. Lisäksi ryhmätiloihin tulee kuulua oma pieni varasto, jossa säilytetään leluja ja liikuntavälineitä. (RT 96-11003,14.)

Kuva 14. Ryhmähuoneissa leikitään, lauletaan, liikutaan ja luetaan. Strögetin päiväkoti, Tukholma.

Kuraeteinen

Kuraeteinen on päiväkotitoiminnan kannalta tärkeä työkalu, mutta se voi olla myös Akilleen kantapää. Siellä säilytetään ja kuivataan märkiä ja kuraisia vaatteita ja kenkiä. Kuraeteinen on suositeltava sijoittaa sisäänkäynnin ja kuivan eteisen yhteyteen omaksi erilliseksi tilakseen. Kuraeteinen voi olla myös kahden ryhmän yhteinen isompi tila. Yhtä tilapaikkaa kohden tulee varata 0,4 - 0,5 m² tilaa. Kuraeteisen varustukseen kuuluvat riittävä määrä kosteutta kestäviä säilytyskalusteita kuraisille vaatteille, kuivauskaapit ja oikeanlaiset välineet kuran pesemiseen. Kurapesusuihku on mahdollista sijoittaa myös ulkotilaan sisäänkäynnin yhteyteen, mutta silloinkin kuraeteisessä tarvitaan allastaso sekoittajineen. (RT 96-11003, 14.)

Eteinen

Eteistilat suunnitellaan sellaiseksi, että lapsien huoltajien ja muiden vieraiden on helppoa tulla vierailulle, ja siitä tulee olla hyvät yhteydet lapsiryhmän käytössä oleviin tiloihin. Suunnittelussa pyritään viihtyisyyteen, sillä eteistilat ovat myös henkilökunnan ja lasten vanhempien päi-

vittäinen kohtaamispaikka. Yhtä tilapaikkaa kohden varataan 0,7 - 0,9 m². Eteinen kalustetaan lapsille mitoitetuilla naulakoilla ja mahdollisesti lapsen pukemiseen suunnitelluilla penkeillä sekä komerolla henkilökunnan vaatteille. Eteistiloja voidaan hyödyntää myös leikkimiseen, seurusteluun, ripustaa näyttelyitä jne. (RT 96-11003, 14.)

Pesu- ja WC-tilat

Tyypillisesti pesu- ja wc-tilayksiköitä on kaksi kotialuetta kohti, mutta tiloja voi jakaa ja yhdistellä muutenkin. Yhtä tilapaikkaa kohden varataan 0,4 - 0,5 m², sekö lisäksi kymmentä tilapaikkaa kohden varataan yksi WC-allas ja käsisuihkulla varustettu käsienpesuallas, jotka sijoitetaan mielellään lähekkäin. Yksi WC-tila tulee toteuttaa esteettömänä. Kalusteina käytetään normaalikokoisia WC-kalusteita. Osa WC- ja pesutiloista tulisi palvella myös pienimpiä lapsia ja sisältäen hoitopöydän, suihkualtaan sekä mahdollisuuden pottien säilytykseen. Materiaalien tulee olla kosteutta kestäviä ja lattian liukumaton, kuten kuraeteisessä ja eteisessäkin. (RT 96-11003, 16.)

7.2 Päiväkodin yhteistilat

Päiväkodin yhteistiloja ovat esimerkiksi ruokasali, liikuntasali, pienryhmätilat ja kotikeittiö. Tilojen suunnittelussa tulee huomioida joustavuus ja monikäyttöisyys. Monet tiloista soveltuvat myös esimerkiksi asukastoimintaan. Jos tiloja käytetään erilaisiin iltatilaisuuksiin, tulee niiden olla suljettavissa muista tiloista, tai niihin voidaan suunnitella erillinen iltasisäänkäynti. (RT 96-11003, 17.)

Kotikeittiö

Kotikeittiö vastaa kalusteiltaan ja luonteeltaan kotitalouskeittiötä. Lapset voivat opetella siellä keittiötaitoja, laittaa ruokaa, leipoa ja pestä astioita. Kotikeittiössä voidaan myös valmistaa väli- ja aamupalaa. Kotikeittiökalusteet mitoitetaan pääosin aikuisten työskentelykorkeudelle. Lasten toimintaa varten kalusteet varustetaan ulosvedettävällä korokkeella tai hankitaan tukeva jakkara. Liesi tulee varustaa turvakytkimellä tai ajastimella. Kotikeittiö voi toimia myös henkilökunnan kahvi- ja neuvottelutilana. (RT 96-11003, 17.)

Ruokasali

Osa yhteistiloihin osoitetusta pinta-alasta voidaan käyttää yhteisenä ruokasalina, tai ryhmätiloihin varatusta tilasta osa voidaan osoittaa yhteiseen ruokailutilaan, jolloin ryhmähuoneen kalustuksesta vapautuu enemmän tilaa leikeille. Tilan monikäyttöisyyteen ja akustiseen vaimennukseen kannattaa kiinnittää huomiota. Huomioitavaa on, että pienimmät lapset ruokailevat yleisesti kuitenkin omissa tiloissaan. (RT 96-11003, 17.)

Sali

Salitilaa käytetään pääasiassa liikuntaan, leikkeihin ja yhteisiin juhliin. Mikäli salitilaan suunnitellaan jatkuvaa ulkopuolista käyttöä, sali tarvitsee oman sisäänkäynnin eteis- ja wc-tiloineen. Salin tilavaraus tulee olla n 1 m² tilapaikkaa kohden. Suositus vapaaksi tilakorkeudeksi on 4 - 6 metriä, jotta suurempienkin joukkojen ilmatilantarve täyttyy. (RT 96-11003, 18.)

Hankesuunnitteluvaiheessa määritellään salin käyttö ja varustetaso. Saliin sijoitettavia mahdollisia varusteita ovat esimerkiksi valkokangas, liikuntavälinekisko köysineen ja renkaineen sekä puolapuut ja äänentoistolaitteet. Salin yhteyteen sijoitetaan varastotilaa 4 - 6 m² roolivaatteille sekä liikunta- ja musisointivälineille. (RT 96-11003, 18.)

Kerhotila

Kerhotilaa voidaan käyttää päiväkodin oman toiminnan lisäksi pienen osapäiväryhmän tilana tai esimerkiksi ulkopuolisen kerhotoiminnan tilana. Kerhotila voi olla kooltaan 20 - 25 m². Vesipisteellä ja lattiakaivolla varustettuna

tilaa voidaan käyttää myös askarteluun tai työpajatoimintaan. Varastotilojen tarve ja sijoitus on ratkaistava kerhotilan käyttötarkoituksen ja käyttäjämäärän mukaan. Kerhotilasta tulee olla pääsy esteettömään WC-tilaan. (RT 96-11003, 18.)

Pienryhmätila

Pienryhmätilan koko on yleisesti 15 - 20 m². Monesti se on yhteiskäytössä. Pienissä päiväkodeissa tilat liittyvät usein ryhmätiloihin, jolloin ne ovat tehokkaassa käytössä. Pienryhmätilojen käyttö edellyttää usein henkilökunnan läsnäoloa, joten yhteistilojen yhteydessä ne jäävät helposti vähemmälle käytölle. Yleensä 21 tilapaikkaa (yhtä lapsiryhmää) kohden varataan kaksi pienryhmätilaa. Pienryhmätila on muutaman lapsen rauhallinen leikkitila ja toimii jakotilana. Pienryhmätila voi olla esimerkiksi kirjasto, askartelutila, verstaas tai ateljee. (RT 96-11003, 18.)

7.3 Henkilökuntatilat

Työ-, toimisto- ja neuvottelutilat

Työ-, toimisto- ja neuvottelutilaa varataan yleensä 0,35 m² tilapaikkaa kohti. Tilaa varataan yksi työpiste alkavaa kuutta kasvatushenkilöä kohden, kuitenkin vähintään kaksi työpistettä, joiden välittömään läheisyyteen sijoitetaan materiaalivarasto. (RT 96-11003, 17.)

Päiväkodin johtajalla tulee olla oma pysyvä työpiste, jossa on asiakirjojen säilytystä varten lukittava kaluste. Tiloisissa tulee olla myös mahdollisuus ottaa vastaan 1 - 2 asiakasta ja käydä neuvotteluja mm. vanhempien sekä päivähoitoalan ja varhaiskasvatuksen eri toimijoiden kanssa. (RT 96-11003, 17.)

Neuvottelutila voi toimia henkilökunnan kahvi- ja taukotilana, tai neuvotteluun voidaan käyttää päiväkodin yhteistiloja, kuten kotikeittiötä, pienryhmätiloja tai kerhotilaa. Neuvottelutilojen tarve ja käyttö on mietittävä hankesuunnitteluvaiheessa ja tällöin tulee ottaa huomioon myös esteettömyys. (RT 96-11003, 17.)

Keittiöhenkilökunnalle on varattava oma työpisteensä keittiötilan yhteyteen tai sen välittömään läheisyyteen.

Sosiaalitulat

Henkilökunnan sosiaalitulat ovat pukuhuone-, WC- ja suihkutilat sekä ruokailu- ja lepotila. Työturvallisuuslaissa ja -asetuksissa on määritelty vaatimukset henkilökunnan sosiaalituloille. Sosiaalitulat voidaan ratkaista monin eri tavoin esim. keskitetysti tai hajasijoittamalla tiloja hoitoryhmien tilojen yhteyteen. Ratkaisussa tulee ottaa huomioon tasapuolisesti molemmat sukupuolet. (RT 96-11003, 17.)

7.4 Ruokapalvelu- ja huoltotilat

Ruokapalveluun kuuluvia tiloja ovat keittiö, varasto ja aputilat. Huoltotiloja ovat vaatehuolto-, siivous- ja varastotilat. (RT 96-11003, 19.)

Ruokapalvelu

Päiväkodin keittiön suunnittelu alkaa päiväkodin ruokahuollon tyyppin valinnalla. Valmistus- ja komponenttikeittiössä ruoka valmistetaan ensisijaisesti pitkälle käsitellyistä raaka-ainoista. Kuumennuskeittiössä valmistetaan itse aamupala ja mahdollisesti välipala, mutta lounas tulee valmiina kylmätuotteena, joka kuumennetaan päiväkodissa. Jakelukeittiö, johon ruoka tulee valmiina/kuumana, rakennetaan vain pienimpiin yksiköihin, joihin ei saada riittäviä säilytystiloja ja kuumennuslaitteita. Keittiön suunnittelun yhteydessä on myös selvitettävä keittiön tavaraliikenne sekä jätteen käsittely. (RT 96-11003, 19.)

Vaatehuolto

Päiväkodissa pestään päivittäin likaantuvaa pikkupyykkiä kuten ruokalappuja, pyyhkeitä ja lasten vaatteita. Lisäksi lasten lelut vaativat säännöllisesti puhdistusta. Vaatteiden ja lelujen pesua ja kuivatusta varten tarvitaan erillinen vaatehuoltotila. Lakana- ja muu isompi pyykki viedään usein pesulaan pestäväksi, mutta mikäli sitä joudutaan pesemään päiväkodin tiloissa, se vaatii vastaavasti suuremmat tila- ja laitevaraukset. (RT 96-11003, 19.)

Siivoushuolto

Päiväkotirakennuksessa tulee olla riittävästi asianmukaisia siivoustiloja. Tiloja suunniteltaessa otetaan huomioon siivoustyötä tekevien henkilöiden ergonomiset tarpeet, laitteiden huoltoon ja säilytykseen tarvittavat tilat sekä siivousaineiden turvallinen varastointi. (RT 96-11003, 20.)

Varastot

Ryhmä- ja muiden tilojen varastot voidaan suunnitella kokonaisratkaisusta riippuen usealla tavalla. Yksi toimiva tapa on suunnitella kullekin lapsiryhmälle oma varastotilansa, jolloin seinään kiinnitettävät säilytystarpeen mukaan muokattavissa olevat hyllyjärjestelmät ovat käytännöllisin ratkaisu. Säilytystilat vuode- ja liinavaatteille sekä patjoille voidaan sijoittaa joko lepohuoneeseen liittyvään varastoon taikka tilaan sijoitettuihin kaappeihin. Kokonaisuudessaan varastotilan tarve on 2,4 m² kotialuetta kohden. (RT 96-11003, 20.)

Säilytystilan monipuolisuuteen tulee kiinnittää paljon huomiota, sillä esimerkiksi askartelutarvikkeiden koko vaihtelee hammastikuista A0-kokoisiin pahveihin. Keskusvarastossa säilytetään askartelu- ja toimintamateriaalia, leikkivälineitä, henkilökunnan työvälineitä sekä AV-laitteita. (RT 96-11003, 20.)

Keskusvaraston tyyppinen ratkaisu on mielestäni hyvä ja toimiva myös isokokoisten lelujen, kuten nukkekotien ja parkkitalojen säilytyksessä, jolloin ne ovat kaikkien ryhmien tasapuolisessa käytössä.

Varastotila tulee suunnitella huolella vastaamaan säilytystarpeita. Leikki- ja liikuntavälineet tulee pyrkiä sijoittamaan siten, että ne ovat lasten saatavilla.

SUUNNITTELU- PROSESSI

8 Suunnitteluprosessi

Konkreettisen suunnittelutyönä opinnäytetyössäni tein Jyväskylän Vaajakosken taajamaan rakennettavaan Wessmanninmäen päiväkotiin varhaiskasvatusikäisten lasten liikkumista mahdollistavan tilasuunnitelman.

8.1 Lähtökohdat

Terveen talon kriteerein rakennettava 5-ryhmäinen päiväkoti tulee hankesuunnitelman mukaan valmistumaan syksyllä 2015. Hankkeen arkkitehtisuunnittelusta vastaa Saila Palviainen Sipark Oy:stä. Palviainen oli jo suunnitellut päiväkodin pintamateriaalit sekä kiintokalusteet tullessani projektiin mukaan. Suunnittelutyöni rajautui näin luontevasti koskemaan tilojen irtokalustusta sekä tekstiili- ja väri- valintoja.

Opinnäytetyössäni esittelen tilasuunnitelman päiväkoti-lasten liikuntaa edistävästä ja mahdollistavasta näkökulmasta, jolloin pesu- ja WC-tilat, henkilökunnan toimitilat,

keittiö ja ruokailutila sekä varastointitilat rajautuvat luonnollisesti pois. Keskityn työssäni esittelemään liikuntaa mahdollistavia ideoita päiväkodin ryhmätiloissa, käytävillä ja eteistiloissa sekä teemoittain suunnitelluissa pienryhmähuoneissa.

KUVA 15. Wessmanninmäen päiväkoti, visualisointikuva. Sipark Oy.

8.2 Tavoitteet

Suunnittelutyön tavoitteena on luoda inspiroiva ja innostava tila, joka houkuttelisi päiväkotilapsia liikkumaan arjen päivittäistoiminnoissa. Päiväkotihenkilöstön esiin nostamia teemoja olivat odotetusti toimivuus, turvallisuus, ergonomia ja kodikkuus. Itselleni olin asettanut tavoitteiksi näiden lisäksi pitkäikäisyyden, ajattomuuden, leikkisyyden, monikäyttöisyyden ja ennen kaikkea viihtyisyyden.

8.3 Tilojen hahmottaminen

Yli 1300 m² kokoisen kohteen ja sen toimintojen hahmottaminen vei aikaa. Päiväkotikäytännöt eivät olleet minulle entuudestaan kovin tuttuja, joten jouduin suunnittelun aluksi paneutumaan tilojen käyttötarkoituksiin perin pohjin. Toisaalta koin sen myös vahvuutena, koska näin ollen osasin katsoa asioita ulkopuolisin silmin urautumatta vanhoihin totuttuihin ratkaisuihin.

Ensimmäinen intohimoinen ajatukseni oli rakentaa ryhmätiloista erilaisia elämyksellisiä maailmoja, joissa kukin päiväkotiryhmä olisi sovitusti vuorollaan esimerkiksi viikon mittaisen ajan. Näissä tiloissa olisi voitu vahvemmin ottaa kantaa erilaisiin toimintatapoihin, eri aistien käyttöön, tunnelmaan ja yksilölliseen tilankäyttöön, koska tilan ei tarvitsisi tarjota kaikkea kaikille. Näin erilaiseen ajattelu-tapaan ei oltu vielä valmiita, ja ymmärrän itsekini, että näin totutusta eriävä käyttötapa olisi pitänyt ottaa huomioon jo hankkeen suunnitteluvaiheessa.

Suunnittelussa päätettiin siis pitäytyä perinteisessä kotiryhmäperusteisessa toimintatavassa. Wessmanninmäen päiväkodissa tullaan työskentelemään työpareina. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yhden suuren ryhmän sijaan ryhmä muodostuukin useammasta pienryhmästä. Ryhmiä ei myöskään ole jaettu ikäperusteisesti, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että kaikkien ryhmätilojen täytyy soveltua kaikenikäisille lapsille.

KUVA 16. Wessmanninmäen päiväkodin tilojen järjestymen. Mäkitalo 2015.

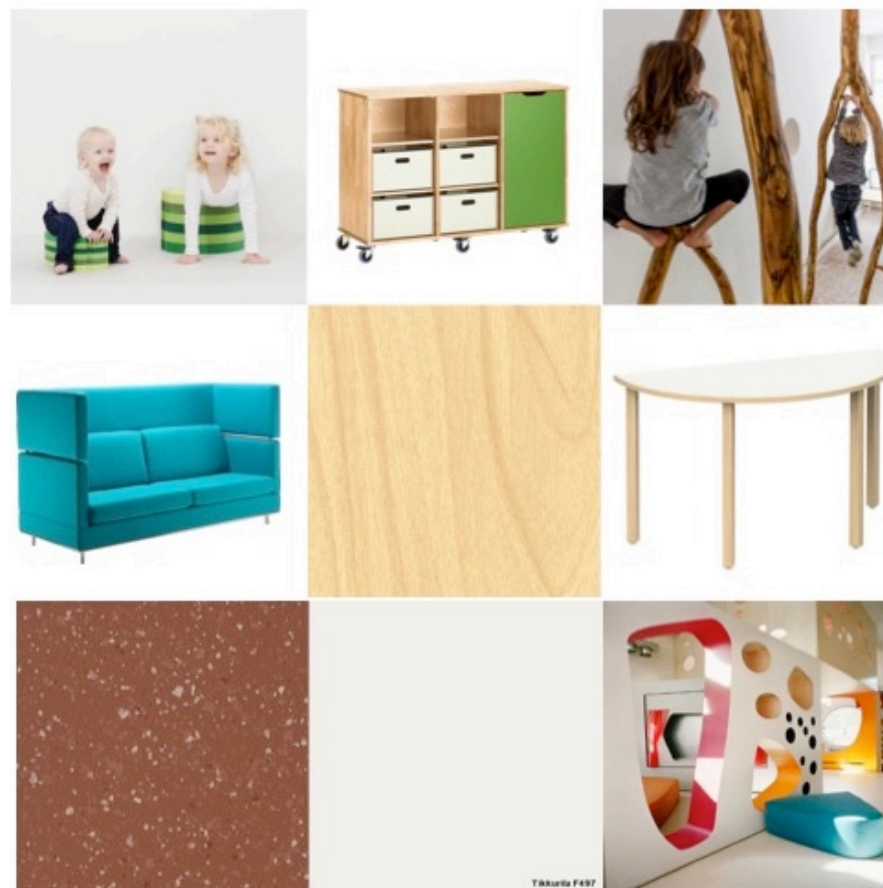
8.4 Tunnelmataulu

Suunnittelun tyyli- ja värilähtökohtana toimivat luonnollisesti kohteen arkkitehtuuri ja arkkitehdin valitsemat pinta- ja kiintokalustemateriaalit.

Vaajakoskella on useita upeita funktionaalista tyyliisuuntaa edustavia vanhoja rakennuksia. Olin iloinen huomattessani, että arkkitehtisuunnittelusta vastaava Salla Palviainen oli kunnioittanut tätä tyyliisuuntaa päiväkodin suunnittelussa. Yksinkertainen, funktionaalinen tyyli jatkuu myös sisätiloissa ja niiden kalustevalinnoissa.

Julkisivusta poimittu punaruskea sävy jatkuu sisätilojen lattiapintoina. Vastaparina voimakkaalla lattiasävylle, oli seinien väriksi valittu puhdas valkoinen sävy, jota vasten valitsemani puhtaat, raikkaat väripilkut nousevat oivallisesti esiin.

Sisustuksen tyyli on yksinkertainen, raikas ja leikkisä.

KUVA 17. Tunnelmataulu. Mäkitalo 2015.

8.5 Värien suunnitteluprosessi

Väreillä ja niiden yhdistelmillä on merkittävä vaikutus käyttäjien jokapäiväiseen elämään, mielialoihin ja jopa elintoimintoihin, joten niiden huolelliseen suunnitteluun kannattaa nähdä vaivaa. Jokaisella yksilöllä on kuitenkin jossain määrin omat mieltymyksensä ja näkemyksensä väreistä. Tämän vuoksi julkisten tilojen suunnittelussa joudutaan tekemään kompromisseja. Värisuunnittelussa pyritään siihen, että käytetyt väriyhdistelmät ovat mahdollisimman yleispäteviä. (Rihlama, 2000, 50-51; Rihlama, 1998, 5; Rihlama 1997, 105.)

Värisuunnittelussa tulee aina huomioida tilan käyttötarkoitus ja käyttäjät; mitä erilaisia toimintoja tilassa on, kauanko ne kerrallaan kestävät ja minkäikäisiä käyttäjät ovat (Rihlama, 2000, 50-51).

Lapset rakastavat ja tarvitsevat voimakkaita värejä huomattavasti enemmän kuin aikuiset. Päiväkodin värisuunnittelussa onkin hyvä suosia ratkaisua, jossa kirk-

kaammat värit on sijoitettu lasten toimintakorkeudelle ja aikuisten silmien korkeudella väritys on neutraalimpaa. Rihlama (2000, 84) suosittelee lämpimästi myös luonnonvärisen puun käyttöä lasten tiloissa.

Luonto tarjoaa katsojalle lukemattomat määrät erilaisia väriyhdistelmiä (Wetzer, 2000, 66). Tasapainoiseen ja mielenkiintoiseen lopputulokseen harvoin päästään vain yhdellä yksittäisellä värillä (Tukiainen 2010, 88). Myöskään pelkästään kylmien tai lämpimien värien suosiminen johtaa harvoin hyvään tulokseen. Sinisen ja vihreän sukuisilla väreillä on rauhoittava ominaisuus, kun keltaiset ja punaiset värit kiihottavat, joten etenkin viimeksi mainittuja kannattaa käyttää vain säästeliäästi annosteltuina. (Rihlama 2000, 50,66.)

Väriharmoniat syntyvät yhdistämällä toisiinsa sopivia sävyjä, tummuuksia ja kylläisyyksiä. Albersin mukaan mikä tahansa väri sopii mihin hyvänsä väriin, jos määräsuhteet ovat oikeat. (Wetzer, 2000, 69.)

Lähtökohdat

Värisuunnittelun pohjana toimivat jo valitut pintamateriaalit. Saira Palviainen oli valinnut punaruskean lattiama-
teriaalın ja puhtaan valkoisten seinien lisäksi osaan tiloista
tehosteväriksi lämpimän keltaisen ja loppuihin tiloihin
lempeän vihreän sävyn. Näiden pohjalta lähdin mietti-
mään tiloihin kahta erilaista, vihreän sävyistä ja keltapoh-
jaista värimaailmaa.

KUVA 18. Pintamateriaalien sävyt. Mäkitalo 2015.

Värisuunnittelun aloitin pohtimalla jo olemassa olevia vä-
risävyjä. Minkälaisia ominaisuuksia värisävyillä on, minkä-
laisia mielikuvia sävyt herättävät ja miten ne toimivat
vuorovaikutuksessa muihin sävyihin.

Punaruskea lattia on ajaton ja hyvin perusteltu valinta
jatkomona julkisivun värivalinnoista. Myös sisältä ulos kat-
soessa sen kaunis sävy toistuu läheisessä männikkömet-
sän rungoissa. Isona lattiapintana punaruskea sävy on
kuitenkin hyvin voimakas, mikä pitää ottaa huomioon
tilan muita sävyjä valitessa.

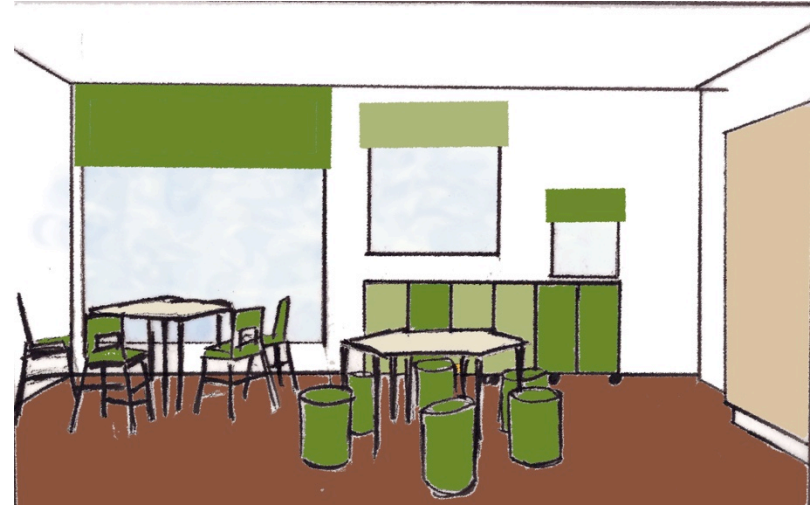
Punaruskean lattian ja puhtaan valkoisten seinien välille
syntyy hyvä kontrasti, joka helpottaa tilojen hahmotta-
mista. Ikkunanpielien, väliovien ja kiintokalusteiden puu-
materiaali pehmentää vaikutelmaa.

Arkkitehdin tekemien valintojen lisäksi halusin lisätä tilaan
kirkkaita, puhtaita sävyjä luodakseni tilasta lapsenomai-
sen, innostavan ja inspiroivan.

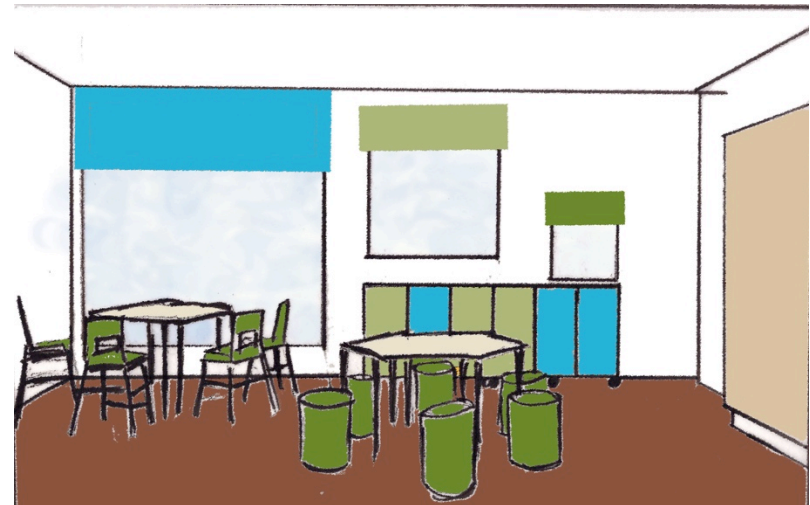
Valloittava vihreä

Punaruskean ja vaaleanvihreän yhdistelmä oli mielestäni helpommin hallittavissa. Vaikka punaruskea lattian sävy oli arkkitehtonisesti hyvin perusteltu valinta, pidän sitä isona pintana hyvin voimakkaasti tilaa lämmittävänä elementtinä, jolle valittu vihreän sävy vastavärinä antaa sopivasti happea.

Testailin pikaisesti Adobe Photoshopin avulla erilaisia väriyhdistelmiä käsin luonnostelemani perspektiivikuvaan. Tämä osoittautui hyväksi menetelmäksi, sillä näin sain oikean vaikutelman värien keskinäisistä mittasuhteista. Esimerkiksi kollaasissa hyvältä näyttänyt eri sävyisillä vihreillä toteutettu suunnitelma näytti perspektiivikuvassa ahdistavan tukkoiselta, kun taas liiankin värikkäältä näyttänyt vihreiden ja turkoosin sekoitus osoittautui mielestäni raikkaaksi ja harmoniseksi.

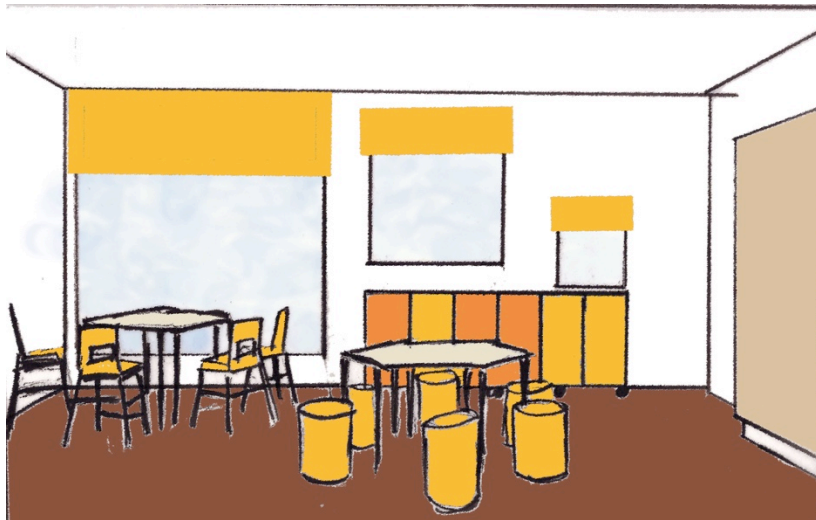
KUVA 19. Värien testailua 1. Mäkitalo 2015.

KUVA 20. Värien testailua 2. Mäkitalo 2015.

Keimaileva keltainen

Toinen väriyhdistelmistä, punaruskean ja lämpimän keltaisen sekoitus, oli mielestäni haastavampi hallita, sillä molemmat sävyistä ovat väriympyrän samalta lämpimältä laidalta. Yhdistelmänä keltainen ja ruskea antaa myös hyvin vahvan retro-mielikuvan, mikä ei myöskään ollut halutun tunnelman mukaista.

KUVA 21. Värien testailua 3. Mäkitalo 2015

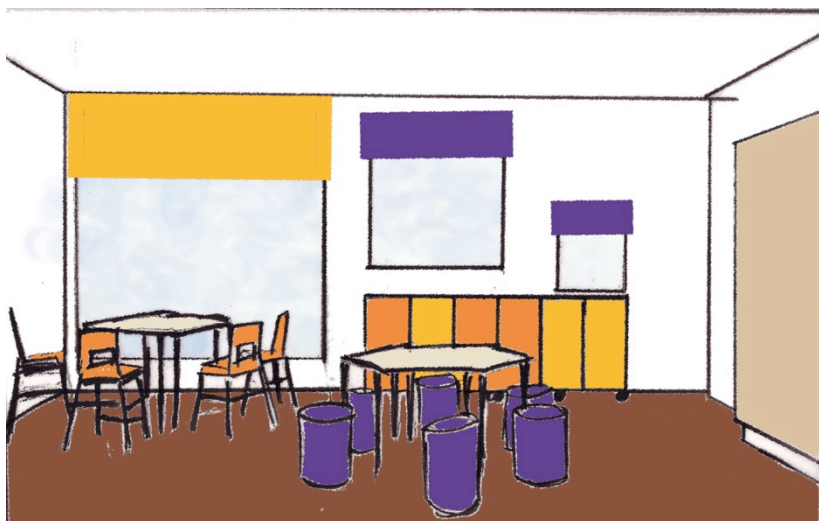
Kokeilin myös keltaisen ja vihreän yhteensopivuutta. Tämä olisi ollut sikäli helppo väriyhdistelmä, että osa irtokalusteista olisi ollut täysin sekoitettavissa toisen värimaailman kanssa.

KUVA 22. Värien testailua 4. Mäkitalo 2015

Keltaisen ja vihreän yhdistelmä punaruskean lattian kanssa jää kuitenkin mielestäni kauttaaltaan liian lämminsävyiseksi eikä tunnelma edusta sellaista raikkautta, mitä tunnelmakartassa hain.

Mielestäni keltaisen ja punaruskean väriyhdistelmä kaipaa selvästi kumppania viileistä värisävyistä. Kokeilin seuraavaksi lisätä huoneeseen keltaisen vastaväriä violettiä. Violetti toikin tilaan heti kaipaamaani raikkautta.

KUVA 23. Värien testailua 5. Mäkitalo 2015.

Koska keltainen on värisävyinä violettiä huomattavasti voimakkaampi, rauhallisempi kokonaisuus syntyy lisäämällä violetin värin määrää ja vähentämällä keltaisen osuutta.

KUVA 24. Värien testailua 6. Mäkitalo 2015.

Värivalinnat

Mielestäni onnistuneimmat värikokonaisuudet olivat kuvassa 20 eri vihreiden sävyjen ja raikkaan turkoosin muodostama yhdistelmä sekä kuvassa 24 oleva kelta-oranssi-violetti yhdistelmä. Valintojani vahvisti lopullisesti Tukiaisen (2010, 88) toteamus erilaisten sinisen ja vihreän sekä magentan ja purppuran olevan tutkimuksissa todettu miellyttävimmiksi värisävyiksi.

8.6 Liikuntaa aktivoivien ideoiden kerääminen

Ennen kaluste- ja muiden sisustusvalintojen tekemistä aloitin suunnittelutyön tutustumalla neljään Jyvässeudulle viime vuosina rakennettuun päiväkotiin. Tarkastelin päiväkoteja perustoiminnan näkökulmasta, mutta pitäen koko ajan mielessä myös on tavoitteeni liikuntamahdollisuuksien kasvattamisesta tilasuunnittelun avulla. Havainnoin päiväkotien arkitoimintoja pohtien minkälaisissa tilanteissa ja minkälaisin keinoin lasten liikuntamahdollisuuksia voisi tukea.

Liikunnan mahdollistuminen tilasuunnittelun keinoin kulminoituu mielestäni neljään kuvassa 25 esitettyyn osaluueeseen: tilojen monipuolisempi hyödyntäminen, irtokalusteiden monikäyttöisyys, välineiden helppokäyttöisyys sekä passivoivien kalusteiden vähentäminen.

KUVA 25. Liikuntaa aktivoivia ideoita. Mäkitalo 2015.

Tilojen monipuolinen käyttö

Päiväkodin ryhmätiloista niin kutsutulle leikkihuoneelle ladataan toiminnallisuuden kannalta suurimmat odotukset. Tilan tulisi toimia rauhallisemmissa opetustuokioissa, askartelutilana, peleissä ja leikeissä sekä useimmiten myös ruokailutilana, ainakin ryhmän pienimpien lasten osalta. Sen sijaan muut ryhmän tilat kuten eteinen, käytävätilat ja lepohuone ovat yleensä huomattavan paljon vähemmällä käytöllä.

Lepohuoneen sisustus on usein hyvin yksinkertainen: kaappisängyt sekä nojatuoli tai sohva lasten päiväuniaika valvovalle aikuiselle. Kaappisängyt mahdollistaisivat tilan monipuolisin käytön päiväuniajan ulkopuolella, mutta jostain syystä useimmiten lepohuoneen käyttöä ilmentää väliaikaisuus. Lepohuonettakin käytetään toki leikkipaikkana, mutta tällöinkin leikkivälineet säilytetään usein leikkihuoneessa. Päiväuniaika on kuitenkin lyhyt hetki lapsen päivähoitopäivästä. Lepohuoneen tilava keskilattia-ala voitaisiin hyödyntää pysyvästi rajumpia liikuntaleikkejä ajatellen. Huoneen muodosta riippuen

tilaa voitaisiin käyttää erilaisiin motoristen perustaitojen opetteluun, esimerkiksi juoksemiseen, hyppimiseen, roikkumiseen ja pallon käsittelytaitoihin.

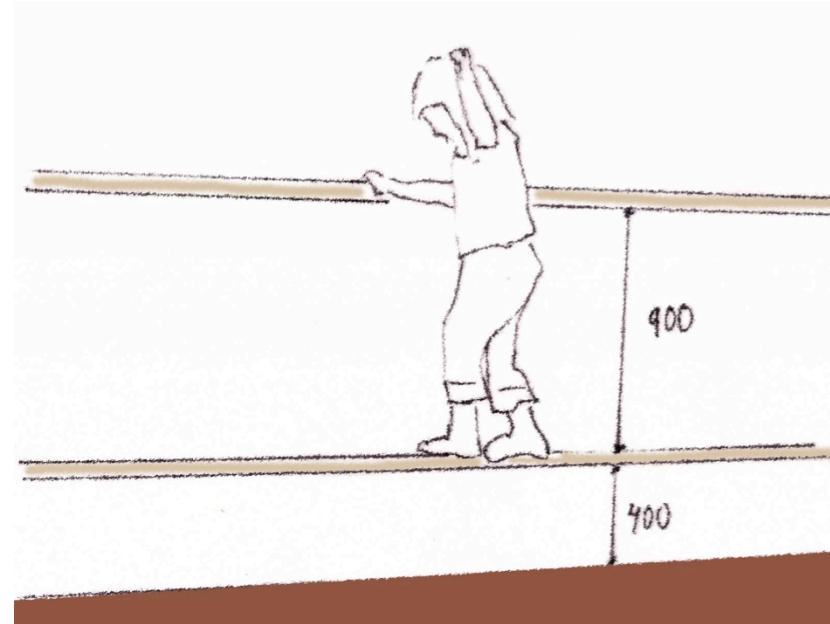
Ideoita lepohuoneisiin:

- Kattokiskoon voimistelurenkaita, köysiä, keinoja, nyrkkeilysäkki jne.
- Vapaan seinäpinnan hyödyntäminen palloiluun tms.
- Välineitä erilaista liikunnallisten ratojen tekemiseen
- Tasapainoiluvälineitä
- Pehmopalikoita rakenteluun
- Pehmeitä alustoja temppuiluun

Päiväkodin eteistilat ja käytävät ovat suurista käyttäjämääristä johtuen tilavia. Niiden läpi kuljetaan lukuisia kertoja päivässä siirryttäessä toiminnoista toiseen. Voisiko näitä tiloja valjastaa muunlaiseen käyttöön? Käytävät houkuttelevat lapsia juoksuun, joka useimmiten kuitenkin kielletään päiväkodissa turvallisuussyistä. Miten käytävillä voitaisiin liikkua ilman törmäilyvaaraa?

Ajatuksia käytävätiloihin:

- Peilit
- Seinäkiipeily
- Erilaiset seiniin kiinnitettävät tehtävät
- Tasapainoilu kaidetta pitkin
- Hyppyruudukot lattiasa
- Mahalautailu

KUVA 26. Luonnos tasapainokaiteista. Mäkitalo 2015.

Ruokailusali on päiväkodin arjessa tiiviissä käytössä. Väleihin jää kuitenkin ajanjaksoja, jolloin tila on tyhjillään. Voisiko ruokasalissa olevia pöytäryhmiä hyödyntää pöytätyöskentelyä vaativissa askareissa, jolloin leikkihuoneesta vapautuisi tilaa muille toiminnoille?

Monikäyttöisyys kalusteissa ja välineissä

Irtokalusteiden monikäyttöisyys säästää aikaa, vaivaa ja ennen kaikkea tilaa. Voisiko sama kaluste toimia samalla säilytystilana, tilanjakajana ja akustiikkaseinänä? Voisiko sama kaluste toimia istuimena sekä leikki- ja liikuntavälineenä? Monikäyttöisyys on ekologista. Se säästää tiukassa olevan rahan lisäksi myös henkilökunnan aikaa, kun tarvittavat välineet ovat aina helposti saatavilla. Varastointitarpeen vähentyessä tilaa säästyy taas muulle tärkeämmälle toiminnalle.

Vinkkejä monikäyttöisyyteen:

- Yhdistele eri toimintoja, esimerkiksi sohva, säilytyskaluste tai matto voi toimia tilanjakajana perinteisen sermin sijaan
- Käytä luovuutta – sama kaluste voi toimia istuimena, liikuntavälineenä ja leikkikaluna

Käytön helppous

Päiväkotipäivään mahtuu monenmoista erilaista toiminnallista tuokiota, joille jokaiselle on oma aikataulutettu hetkensä. Jotta liikuntavälineet olisivat aktiivisessa käytössä, tulisi niiden olla mahdollisimman helposti saatavilla ja käytettävissä. Hyvää leikkiaikaa ei saisi kulua välineiden esille ottamiseen tai niiden kokoamiseen. Useimpien liikuntavälineiden tulisikin olla lasten itsensä käytettävissä.

Käytön helppoutta on:

- Suunnittele jokaiselle välineelle asianmukainen säilytyspaikka ennen hankintaa
- Liikuntavälineet lasten korkeudelle aina kun mahdollista
- Parhaimmillaan säilytys toimii kuin Body Pump -salissa – kaikille paikkansa, nopeasti saatavissa

Passivoivien kalusteiden vähentäminen

Erilaisista oppimistyyleistä puhutaan paljon, ja opettamisen sanotaan olevan murroksessa. Kuitenkin sanoista tekoihin on vielä pitkä matka. Varhaiskasvatusikäisille lapsille liikkuminen on mitä luonnollisin tapa oppia. Silti päiväkotikalustuksia katsoessa pöytätuoli-ryhmiä pidetään keskeisimpinä ja tärkeimpinä kalusteina. Istumisen on todettu olevan aikuisillekin vaarallista: miksi istutamme lapsia, joille istuminen on paitsi vaarallista, myös valtaisan liikkumistarpeen vuoksi luonnotonta?

Irti liiasta istumisesta:

- Mieti milloin toiminta edellyttää istumista – oppia voi, vaikka peppu ei olisikaan penkissä!
- Käytä perinteisen tuolin sijaan koko kehoa aktivoivia istuimia!
- Siedäty pienelle liikehdinnälle – monen pienen oppijan keskittymiskykyä parantaa pieni liikkuminen totaalisen paikallaan pysymisen sijaan.

TILASUUNNITELMA

9

9 Tilasuunnitelma

Wessmanninmäen päiväkodissa on tilat viidelle lapsiryhmälle. Jokainen kotialueyksikkö koostuu pesu- ja WC-tiloista, eteisestä sekä kahdesta ryhmähuoneesta, joista käytän jäljempänä selvyyden vuoksi nimityksiä ryhmähuone ja lepohuone. Koska jokaisen kotialueyksikön ryhmätilat ovat toimintavaatimuksiltaan ja tilankäytöltään hyvin samankaltaisia, esittelen opinnäytetyössäni niitä vain esimerkinomaisesti.

Esittelen myös ideoitani, miten käytäviä ja eteistiloja voitaisiin hyödyntää päiväkodin oppimisympäristöinä sekä edistää niiden kautta lasten liikuntamahdollisuuksia.

Päiväkodin pienryhmätiloihin on suunniteltu eri teemojen mukaiset käyttötarkoitukset. Yksi pienryhmätiloista toimii taidekasvatuksessa ateljeena, toinen tiloista pitää sisällään täydellisen roolileikkimaailman keittiökaluksineen ja kauppatarvikkeineen, ja kolmanteen pienryhmätilaan suunniteltu "nassikkapainialusta" soveltuu vilsimpiinkin fyysisiin leikkeihin. Nämä tilat ovat vuorollaan jokaisen päiväkotiryhmän käytettävissä.

Päiväkodin kotikeittiössä valmistetaan tarvittaessa välipalat päiväkodin lapsille, mutta sitä on tarkoitus käyttää myös yhdessä lasten kanssa kotiaskareiden opetteluun.

Suunniteltavat tilat

KUVA 27. Suunniteltavat tilat. Mäkitalo 2015.

Värimaailma

Valloittava vihreä

KUVA 28. Vihreän pohjalta suunniteltu värimaailma. Mäkitalo 2015.

Keimaileva keltainen

KUVA 29 . Keltaisen pohjalta suunniteltu värimaailma. Mäkitalo 2015.

9.1 Ryhmähuone

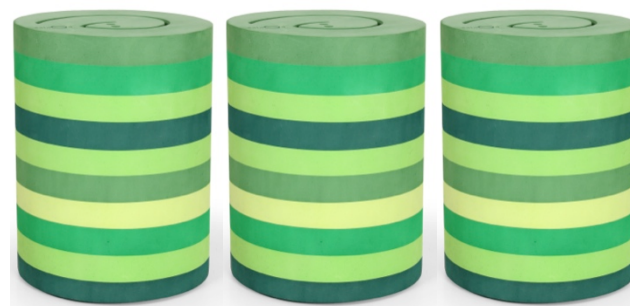
Ryhmähuone toimii päiväkodin monitoimitilana. Siellä leikitään, lauletaan, liikutaan ja luetaan. Suunnittelin huoneen kalustuksen väljäksi, sillä halusin jättää tilaa lasten toiminnolle. Suunnitelman pohjana toimivat kevyet, helposti siirrettävät, monikäyttöiset ja pitkäikäiset kalusteet.

Neuvoteltuani päiväkodin henkilökunnan kanssa tulimme siihen tulokseen, että koko lapsiryhmä ei missään vaiheessa tarvitse pöytätuoli-paikkaa yhtä aikaa. Näin olen jokainen ryhmähuone on varustettu yhdellä henkilökunnan hyvän työergonomian huomioivalla normaalikorkuisella pöydällä sekä lasten leikki- ja askartelukäyttöön soveltuvalla matalammalla pöydällä.

Normaalikorkuisen pöydän kaveriksi valitsin lapsille Woodin korotetut Otto-tuolit ja aikuisille Onni-tuolin perusmallin. Matalamman pöydän ääressä lapset saavat keikkua tasapainoa kehittäväillä Bobles Mato-jakkaroilla.

KUVA 30. Korkea lasten Otto-tuoli. Woodi.Kuopio.

KUVA 31. Tasapainoa kehittävä Mato-jakkara. Bobles.

Mato-jakkara on erinomainen esimerkki monikäyttöisestä kalusteesta. Kevyet istuimet ovat helposti myös lasten itsensä siirrettävissä. Pienen liikkumisen mahdollistavat Mato-jakkarat tulevat korvaamaan perinteiset "laulupenkit", joissa istumisen moni kinesteettinen lapsi on kokenut tukan pitkästyttäväksi. Mato-jakkaroita täydennetään muilla Bobles-tuotteilla, jotka ovat samalla tavalla monikäyttöisiä liikuntavälineitä. Erikokoisilla istuimilla taataan sopivuus kaiken ikäisille käyttäjille.

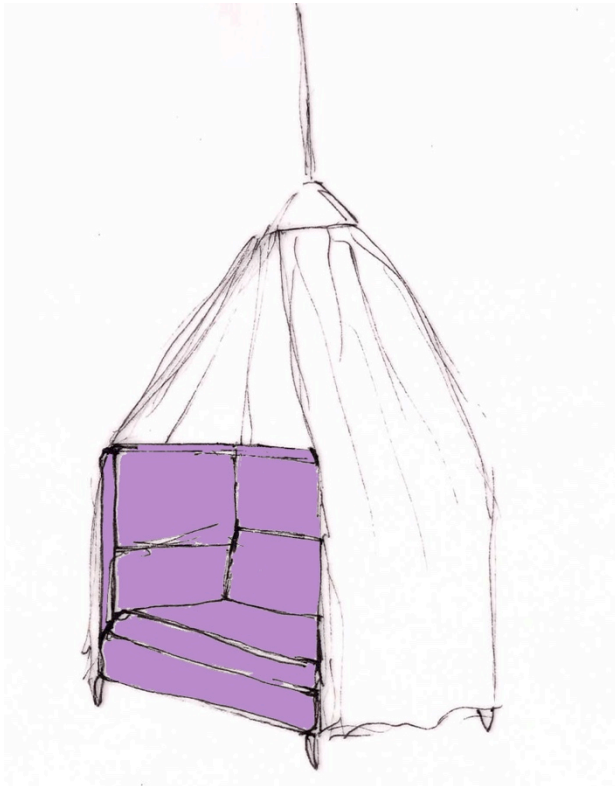
KUVA 32. Monikäyttöisiä liikuntavälineitä. Bobles.

Leikkimisen ja touhuamisen vastapainoksi jokainen kaipaava välillä rauhoittumista. Valitsin ryhmähuoneisiin Iskun pesämäisen Inkoo Pro High sohvan, jonka korkeat selkä- ja käsinojat muodostavat ikään kuin oman hiljaisen sopukkansa yhteisen ison tilan sisään. Korkealla sohvakalusteella voidaan tarvittaessa myös rajata tilaa.

KUVA 33. Inkoo Pro High. Isku.

Korkeaselkänojaista sohvia täydentää vielä kattoon koukulla ripustettava verhokatos, jonka avulla sohvista voi muodostaa lapsille mieluisan teltan. Sillä erotuksella, että tästä teltasta aikuinenkin leikkijä pääsee omin avuin ylös.

KUVA 34. Luonnos katosverhosta. Mäkitalo 2015.

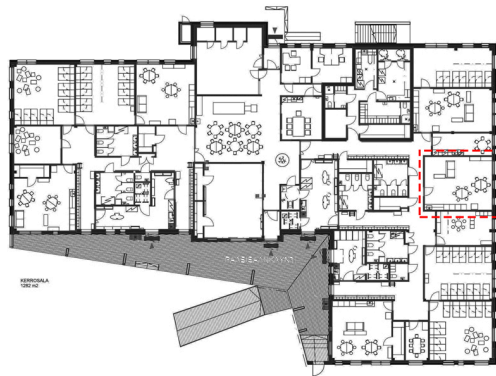
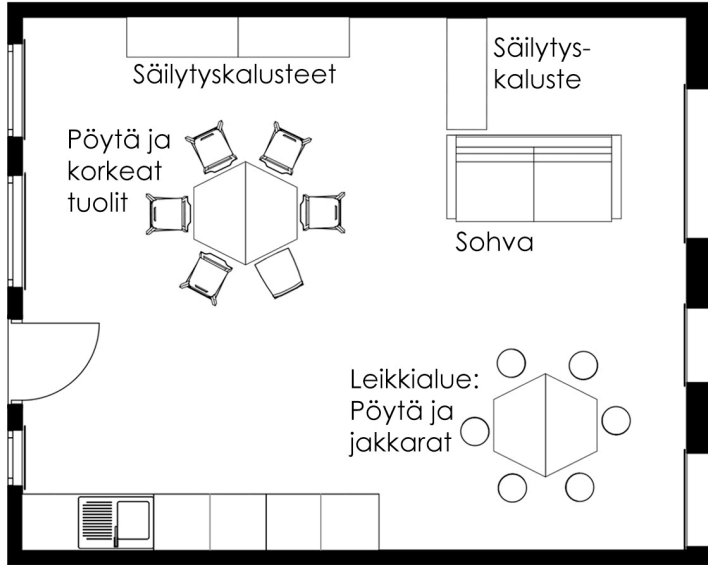
Tilasuunnitelmassa jokaiselle ryhmälle on varattu oma ryhmähuoneen läheisessä yhteydessä oleva varastotilansa. Tämän vuoksi ryhmähuoneisiin ei tarvita massiivisia säilytyskalusteita. Valitsinkin säilytyskalusteiksi monikäyttöiset pyörillä ja vetokahvalla varustetut Otto-säilyttimet. Liikuteltavat säilytyskalusteet jakavat ryhmätilaa mukaviin pieniin sopukoihin ja niiden takapuolella oleva akustoiva kangas pehmentää hälyä.

KUVA 35. Otto säilytyskaluste, Woodi. Kuopio.

Ryhmähuone irtokalustesuunnitelma

KUVA 36. Ryhmähuone kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

3 kpl Woodi Otto-säilytin pyörillä + akustoiva takalevy.
Hankintapaikka: Isku.

2 kpl Woodi pöydänkansi 612S. Acoustic 6244. Jalka: 8 kpl L73S.
Hankintapaikka: Isku.

6 kpl Woodi Otto-tuoli OT-450. Värit: violetti 423 tai turkoosi 1824.
Hankintapaikka: Isku.

2 kpl Woodi Onni-tuoli O-100. Väri: koivu.
Hankintapaikka: Isku.

2 kpl Woodi pöydänkansi 612S. Acoustic 6244. Jalka: 8 kpl L63S.
Hankintapaikka: Isku.

6 kpl Bobles Mato-jakkara. Värit: violetti tai vihreä.
Hankintapaikka: Bobles.

Isku Inkoo Pro High. Kangas: Step Melange 68163 tai 65092.
Hankintapaikka: Isku.

Woodi seisomatyöpiste. Väri: koivu-valkoinen.
Hankintapaikka: Isku.

KUVA 37. Ryhmähuone visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

9.2 Lepohuoneet

Wessmanninmäen päiväkodin lepo huoneista on kaksi erilaista kalustesuunnitelmaa huoneiden erityyppisistä tilaratkaisusta johtuen.

Lepohuonetyypissä I kaappisängyt on suunniteltu tilan vastakkaisille seinille, jolloin huoneen keskilattia jää tyhjäksi. Näihin lepo huoneisiin suunnittelin kattoon liikuntavälinekiskoon ripustuksen köysille ja renkailla. Päiväuniaikaan roikkuvat välineet voidaan ohjata huoneen seinustalle odottamaan seuraavaa käyttökertaa. Kattoon huomioidaan myös ripustusmahdollisuus nyrkkeilyäkin ja/tai keinulle.

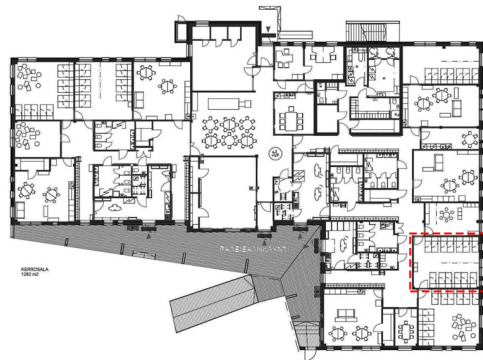
Huoneen vapaata tyhjää seinää voidaan hyödyntää myös liikuntakäytössä. Seinäpintaan voidaan kiinnittää esimerkiksi maalitaulu taikka erilaisia oppimistehtäviä, jolloin pehmeää palloa heittäen kehittyvät sekä käsittelytaidot että tapahtuu oppimista ihan huomaamatta. Palloille on varattu oma puinen säilytysarkkunsu, jotta ne ovat aina helposti saatavilla.

Lepohuonetyypissä II kaappisängyt sijaitsevat vierekkäisillä seinillä. Tässä ratkaisussa keskilattiatila jää vapaaksi myös kaappisängyjen ollessa avonaisena, joten tilankäyttö on siltä osin vapaampaa. Näissä huoneissa on hyvää tilaa säilyttää liikkumiseen houkuttelevia ja kannustavia monikäyttöisiä Bobles liikunta- ja leikkivälineitä.

Bobles liikunta- ja leikkivälineet ovat suunniteltu tukemaan lapsen motorista kehitystä. Hauskat muodot inspiroivat lasta käyttämään kehoaan monipuolisesti ja kokeilemaan uusia temppuja kehittäen samalla lapsen tietoisuutta omasta kehosta.

Bobles-lelut on valmistettu EVA-vahtomuovista, joka on kestävä ja se voidaan puhdistaa pyyhkimällä kostealla rätillä. Materiaali on pehmeää ja kevyttä, joten lapset jaksavat itse kantaa lelunsa. Eriyisen positiivinen puoli päiväkotiympäristössä on se, että materiaali on hyvin äänetön eivätkä leikkikalut siten aiheuta kolahtelua lattiaa vasten.

Lepuhuone I irtokalustesuunnitelma

2 kpl pieni voimistelu rengas.
2kpl säätönaru, naruilla erikoispituus 2250 mm.
2 kpl kiipeilyköysi hamppua, erikoispituus 2550 mm.
3 kpl liukuvaunu.
1 kpl lukkovaunu.
lukkosalpa, yhdysketju.
asennustarpeet.
1 kpl seinälle asennettava sidontahihna koukulla.
Hankintapaikka: Kerko Sport.

Pehmeät vahtomuovipallot.
Hankintapaikka: Kerko Sport.

2 kpl Woodi lelulaatikko LE-103. Turvasaranat.
Hankintapaikka: Isku.

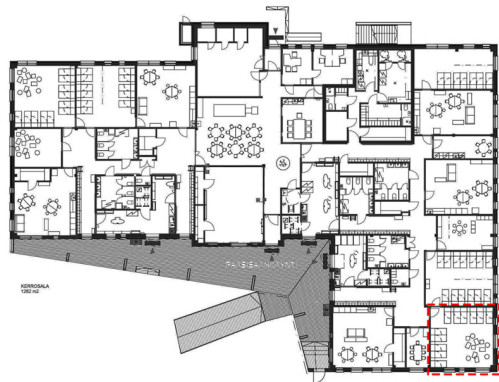
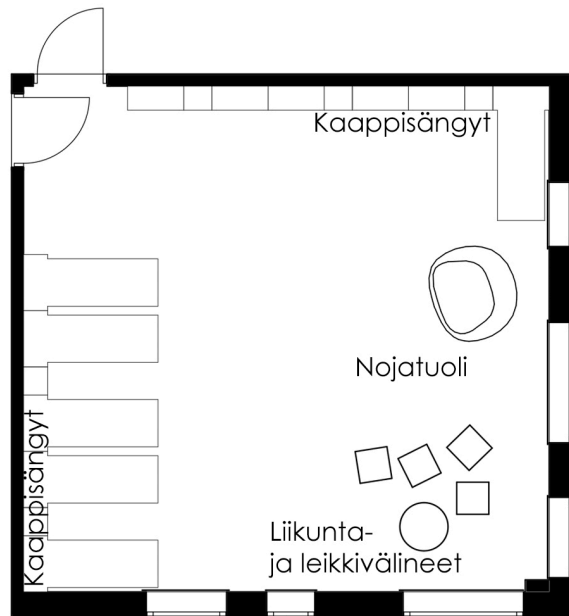
Nojatuoli Koop. Väri: Vihreä tai purppura.
Hankintapaikka: Martela.

KUVA 38. Lepuhuone I kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 39. Lepuhuone I visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

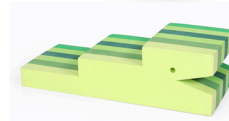
Lepuhuone II irtokalustesuunnitelma

Bobles Elefantti.
Hankintapaikka: Bobles.

Bobles Kilpikonna.
Hankintapaikka: Bobles.

Bobles Krokotiili.
Hankintapaikka: Bobles.

Bobles Kana.
Hankintapaikka: Bobles.

Bobles Muurahaiskarhu.
Hankintapaikka: Bobles.

Nojatuoli Koop.
Väri: Vihreä tai purppura.
Hankintapaikka: Martela.

KUVA 40. Lepuhuone II kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 41. Lepohuone II visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

9.3 Eteinen

Päiväkodin eteistila on aktiivisessa käytössä päivittäin. Eteisen valjastaminen leikki- ja liikuntakäyttöön edellyttää sitä, etteivät tilan varsinaiset perustoiminnot kärsi uusista käyttötarkoituksista. Suunnittelin eteistilaan suuren turvalasista valmistetun peilin, joka suojataan voimistelutangolla. Peilin edessä pienet voivat tutustua omaan kehoonsa ja isommat harjoitella vaikkapa tanssiesityksiä.

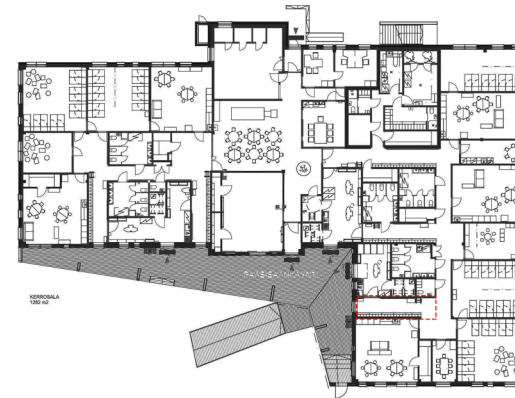
Peili, reunahiottu,
turvakalvolla 3000x2000.
Kiinnitetään seinään liimaamalla.

2 kpl balettitanko.
Hankintapaikka: Kerko Sport.

Balettitangon seinäkiinnike Rz.
Hankintapaikka: Kerko Sport.

KUVA 42. Eteinen kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 43. Eteinen visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

9.4 Käytävä

Lapset kulkevat päiväkodin käytäviä monta kertaa päivässä. Turvallisuusnäkökulmat huomioiden suunnittelin käytäville liikkumistapoja, joissa vauhti ja vaaralliset tilanteet eivät kasva liiallisiin mittasuhteisiin.

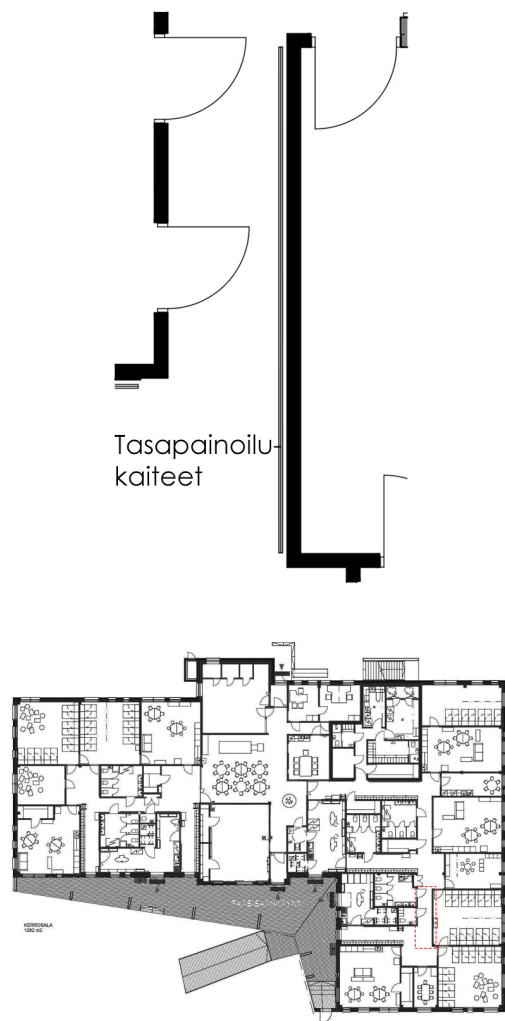
Tasapainoilutanko koostuu kahdesta tuikesta tavallisesta voimistelutangosta, joista alempi on asennettu 40 cm korkeuteen lattiasta ja ylempi 130 cm korkeuteen. Tasapainoilutanko ei vie käytävältä tilaa juuri lainkaan, ei aiheuta villiä törmäilyä eikä hankaloita tilan siivoustakaan.

Pitkät käytävät ovat myös oivallinen paikka seikkailla mahalaudoilla, joka on turvallinen niin pienille kuin isoillekin lapsille, sillä pyörät ovat laudan alla piilossa, joten sormet eivät voi jäädä pyörien alle.

KUVA 44. Mahalauta on turvallinen kulkuväline. Bobles.

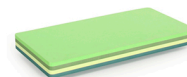
Käytävä irtokalustesuunnitelma

4 kpl balettitanko.
Hankintapaikka: Kerko Sport.

Balettitangon seinäkiinnike Rz.
Tarvittava määrä.
Hankintapaikka: Kerko Sport.

Mahalauta. Tarvittava määrä.
Hankintapaikka: Bobles.

KUVA 45. Käytävä kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 46. Käytävä visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

9.5 Pienryhmätilat

Wessmanninmäen päiväkotiin on suunniteltu kolme pienryhmätilaa sekä kotikeittiö. Pienryhmätilojen käyttö ei ole samalla tavalla päiväohjelmaan sidottua kuin toimintaryhmä- ja lepohuoneissa, vaan tilat toimivat niin sanottuina jakotiloina. Lasten leikkiä ja toimintaa voidaan hajauttaa useampaan pienryhmätoimintaan, jolloin luodaan leikkirauha sitä kaipaaville. (RT 96-11003, 18.)

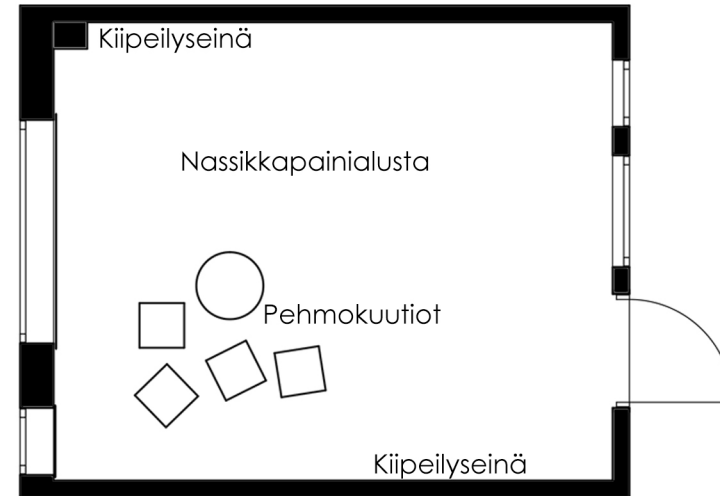
Suunnitelmassani jokainen pienryhmätila sai oman teemansa. Yhdessä peuhataan, toisessa taiteillaan ja kolmanteen saa pystyyn täydellisen kotileikin. Pienryhmätilojen hyvä puoli on se, ettei leikkejä tarvitse niistä aina korjata heti pois.

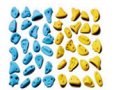
KUVA 47. Kotileikki pienryhmätilassa.

Peuhula irtokalustesuunnitelma

Peuhulassa kirjaimellisesti peuhataan, leikitään ja touhutaan. Vastavuoroisesti siellä voidaan myös lukea satuja ja rauhoittua. Koko lattian alueelle kootaan iloisen värinen niin kutsuttu "nassikkapainimatto", jonka pehmeys houkuttelee lapsia liikkumaan. Kaksi seinää varustetaan kiipeilykivillä. Tila varustetaan myös pehmeillä rakennuspalikoilla, joista lapset voivat rakentaa omanlaisiaan maailmoja; autoja, merirosvolaivoja, linnoja tai vaikkapa avaruusraketin.

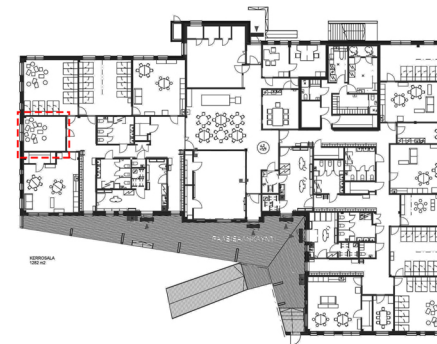
Nassikkapainialusta.
Hankintapaikka: Kerko Sport

Kiipeilykivet.
Hankintapaikka: Lekolar.

Isot pehmokuutiot.
Hankintapaikka: Woodi.

KUVA 48. Peuhula kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 49. Peuhula visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

Ateljee irtokalustesuunnitelma

Ateljee on varustettu reilun kokoisella pöydällä, jonka ympärille koko pienryhmä mahtuu kerrallaan taiteilemaan. Tila on varustettu materiaalivaunulla, jossa on mainiot säilytysmahdollisuudet maalaus- ja askartelutarvikkeille, joiden koko vaihtelee nuppineulasta aina isoihin piirustuslehtiöihin. Tilassa on myös kuivausvaunu lasten maalaustöille.

Materiaalivaunu Woodi V160.
Hankintapaikka: Isku.

Kuivausvaunu Woodi V132-25.
Hankintapaikka: Isku.

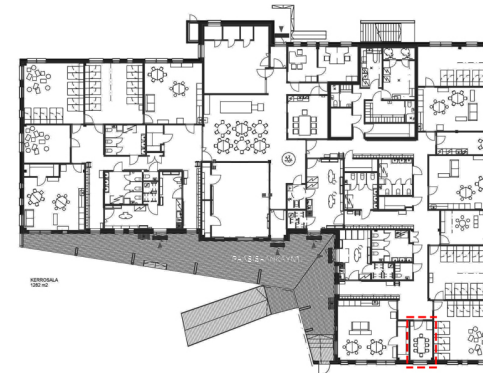
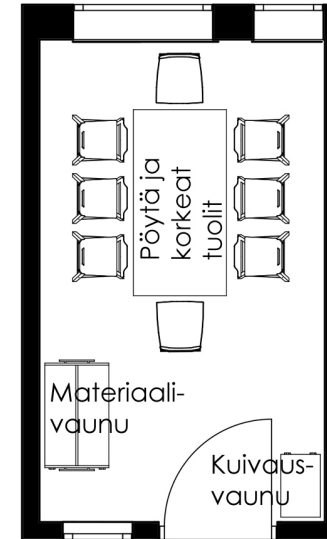
Pöydän kansi Woodi 8016. Väri: valk. 406.
Jalka: 4 kpl L73S koivujalka.
Hankintapaikka: Isku.

2 kpl Woodi Onni-tuoli O-100. Väri: koivu.
Hankintapaikka: Isku.

6 kpl Woodi Otto-tuoli OT-450.
Väri: turkoosi 842.
Hankintapaikka: Isku.

KUVA 50. Ateljee kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 51. Ateljee visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

Kotileikki irtokalustesuunnitelma

Kotileikitilan keskiössä ovat roolileikit. Pikkukeittiössä pais-
tuvat leikkikakut, hyllyille voidaan kerätä kauppatarvik-
keet ja nurkassa voi toimia vaikkapa nuori kampaajan
alku. Lisäksi huoneeseen on suunniteltu näyttämöverhot,
jotka toimivat sekä teatteriesitysten esirippuna että show-
verhona nukketeatterissa.

Leikkikeittiö Woodi.
5 osaa.
Hankintapaikka: Isku.

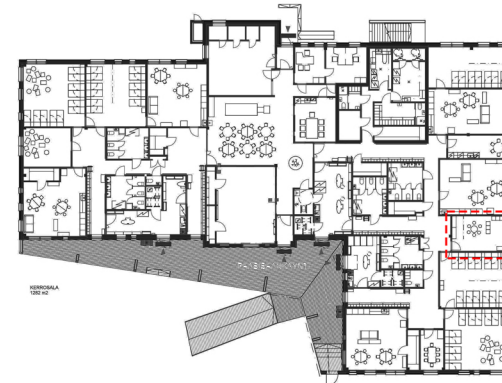
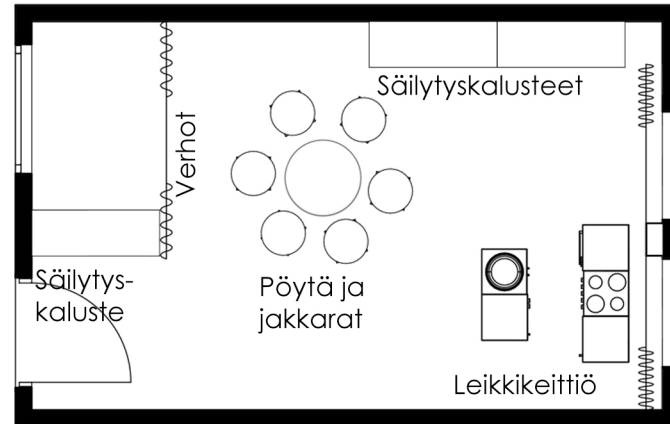
Pöydänkansi Woodi 0700.
Väri: valk. Acoustic 6244. Jalka: T63.
Hankintapaikka: Isku.

6 kpl Woodi Si-305.
Väri: turkoosi 1824.
Korkeudet tarpeen mukaan.

3 kpl Woodi Otto-säilytin pyörillä
+ akustoiva takalevy.
Hankintapaikka: Isku.

KUVA 52. Kotileikki kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 53. Kotileikki visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

Kotikeittiö kalustesuunnitelma

Pieneen kotikeittiöön tulee työskentely- ja säilytystilaa sekä kotikeittiön normaali varustus. Kotikeittiössä lapset voivat harjoitella kotitaloustaitoja kuten vaikkapa leipomista. Kotikeittiö on mittakaavaltaan pieni tila, jonka kodikkuutta olen halunnut korostaa pirteillä tekstiileillä. Seinälle sijoitettuun liitutauluun aikuinen tai lapset voivat kirjoittaa reseptiohjeita tai päivän menun.

Magneettitaulu.
Pyöreä, halk. 1200. Väri: Keltainen.
Hankintapaikka: Kotona Design.

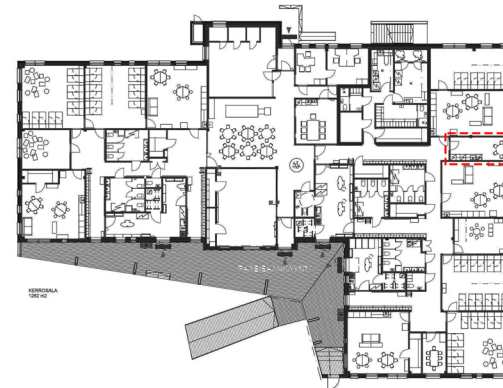
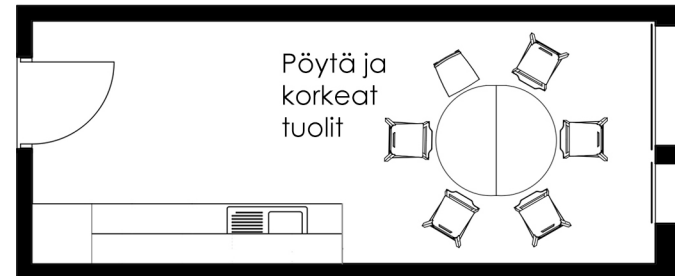
Pöydänkansi 0900. Väri: valk. 406.
Jalka: T73.
Hankintapaikka: Isku.

6 kpl korkea Otto-tuoli OT-450.
Väri: vaaleanvihreä 842.
Hankintapaikka: Isku.

Onni-tuoli O-100.
Väri: koivu.
Hankintapaikka: Isku.

KUVA 54. Kotikeittiö kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 55. Kotikeittiö visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

POHDINTA

10

10 Pohdinta

Opinnäytetyöni ajankohtainen ja tärkeä aihe tempaisi mukaansa. Vaikka matka tuntui välillä pitkältä ja uuvuttavalta, tekemistäni kannusti ajatus työni merkityksellisyydestä tulevan Wessmanninmäen päiväkodin lapsille ja henkilökunnalle. Oli myös helpotus huomata, että huoli varhaiskasvatusikäisten suomalaislasten vähäisestä liikkumisesta on kuitenkin laajalti tiedostettu, vaikka ongelmaan ei toistaiseksi olekaan juuri löytynyt ratkaisuja. Toivon, että voisin osaltani niitä tuoda.

Saavutin asettamani tavoitteet. Keräsin laajan tietopaketin liikunnan merkityksestä lapsen terveen kasvun ja kehityksen kannalta hyödyntäen sekä omaa työkokemustani lasten liikunnan ohjaajana että tutustumalla monipuolisesti liikunta- ja terveys- sekä varhaiskasvatusalojen tutkimuksiin ja kirjallisuuteen. Hain myös tietoutta tilasuunnittelun keinoista edistää lapsen liikuntamahdollisuuksia päiväkotiympäristössä, ja ymmärtäakseni pa-

remmin päiväkodin perustoimintoja kävin tutustumassa neljään vastikään Jyvässeudulle rakennettuun päiväkotiin. Kaikkea tätä keräämääni tietoa sovelsin Wessmanninmäen päiväkodin tilasuunnittelussa.

Suomalaislasten liian vähäinen liikkuminen on viime aikoina ollut kovasti esillä eri medioissa. Tie huolestumisesta konkreettisiin tekoihin on kuitenkin vielä pitkä. Kartoittaessani lukuisia aiheeseen liittyviä julkaisuja ja tutkimuksia kiinnitin huomiota siihen, että kaikkialla kyllä korostettiin liikuntaan mahdollistavan ja siihen kannustavan ympäristön tärkeyttä, mutta konkreettisia tekoja ja esimerkkejä liikunnallisuutta edistävästä oppimisympäristöistä löytyi kovin vähän. Esimerkiksi Rakennustiedon ylläpitämässä päiväkotien suunnittelua ohjaavassa RT-kortissa 96-11003 ei mainita sanallakaan liikuntatoimintojen järjestämisestä, vaikka muutoin suunnittelua ohjataankin käyttäjien hyvinvointia lisäävään suuntaan. Liikunnallisuutta edistävästä tilasuunnittelusta kaivattaisiinkin selvästi kattava tietopaketti, jotta sisustussuunnittelijat ja sisustusarkkitehdit tulevaisuudessa osaisivat ottaa liikunnallisuuden yhtenä

terveyttä edistävänä osa-alueena huomioon päiväkotisuunnittelussa. Konkreettisten ohjeistusten ja esimerkkien puuttuessa liikuntaa edistävä tilasuunnittelu helposti sivuutetaan. Usein se myös osin halutaan unohtaa, sillä liikuntatoimintojen kuvitellaan lisäävän merkittävästi turvallisuusriskejä. On päivänselvä asia, että liikkussa tapaturmariski on suurempi kuin paikallaan ollessa, mutta isossa kuvassa lapsen liikkumattomuus saattaa koitua suuremmaksi vahingoksi kuin mitä lapselle pahimmillaan voi päiväkotiympäristössä liikkuaan sattua. Monipuolisen liikunnan on lisäksi pitkässä juoksussa todettu vähentävän oleellisesti lasten tapaturmariskiä. Liikunnallisuuden edistäminen pitäisikin mielestäni nähdä enemmän mahdollisuutena kuin riskinä.

Liikuntaa edistävän tilasuunnitelman tekeminen oli mielestäni hauskaa ja mielekästä. Se ei ollut pyörän keksimistä uudelleen vaan pikemminkin pieniä oivalluksia. Toki erilaiseen ja näyttävämpään lopputulokseen oltaisiin voitu päästä, jos liikuntaa tukeva näkökulma olisi otettu esille jo tilaohjelmaa laadittaessa, mutta pienilläkin ideoilla

päiväkotitiloja voidaan muuttaa ennen kaikkea kannustavammaksi. Jos liikkumisen mahdollisuudet ovat koko ajan näkyvillä, ei liikunnan tärkeys pääse unohtumaan henkilökunnaltakaan.

Keksimäni liikuntaa mahdollistavat keinot eivät vaadi suuria taloudellisia panostuksia. Päinvastoin, monet liikunnallisuutta lisäävät konstit, kuten kalusteiden monikäyttöisyys, voivat jopa säästää rahaa. Tehdessäni tilasuunnitelmaa pyrin myös koko ajan huomioimaan tilojen siivottavuuden ja henkilökunnan ergonomian, jotka useissa lukemissani aineistoissa tuntuivat olevan suurimpia haasteita lasten liikuntatoimintojen järjestämiselle.

Liikunnallisesta tilasuunnittelusta saamani palaute päiväkodilta oli erittäin positiivista ja kannustavaa. He olivat erityisen tyytyväisiä siihen, että kaikki osa-alueet toimivat keskenään kokonaisuutena päiväkodin arjessa ja ovat aidosti lasten liikunnallisuutta edistäviä, sekä myös suunniteltuun värimaailmaan. Palaute on kokonaisuudessaan ja muokkaamattomana työn liitteenä.

LÄHTEET

AUTIO, Tuire & KASKI, Satu 2005. Ohjaamisen taito. Helsinki: Edita Prima Oy.

HAKKARAINEN, Harri 2009. Urheilijaksi kasvaminen. Julkaisussa: Lasten ja nuoren urheiluvalmennuksen perusteet. HAKKARAINEN, Harri, JAAKKOLA, Timo, KALAJA, Sami, LÄMSÄ, Antti, NIKANDER, Antti & RISKI, Jarmo. Lahti: VK-kustannus Oy.

HELENIUS, Aili & KORHONEN, Riitta 2011. Leikin ensi askeleita. Julkaisussa: Varhaiskasvatuksen käsikirja. Toim. HUJALA, Eeva & TURJA, Leena. Jyväskylä: PS-kustannus.

KARVINEN, Jukka, RÄTY, Kirsi & RAUTIO, Sari 2010. Haasteena liikkumattomat lapset ja nuoret. Nuori Suomi Ry. Viitattu 18.4.2015. Saatavissa: http://www.sport.fi/system/resources/W1siZilsljwMTQvMDQvMjlvMTJfNTVfMzFfMzBfSGFhc3RlZW5hX2xpaWtrdW1hdHRvbWFOX2xhcHNldF9qYV9udW9yZXRfX3NlbHZpdHlzdHlflnBkZiJdXQ/Haasteena_liikkumattomat_lapset_ja_nuoret_selvitystyÄ¶.pdf

KARVONEN, Pirkko & LEHTINEN, Taisto 2009. Yhdessä – leiki, liiku ja lue lapsesi kanssa. Jyväskylä: Kirjapaino Gummerus Oy.

KARVONEN, Pirkko, SIREN-TIUSANEN, Helena & VUORINEN, Riitta 2003. Varhaisvuosien liikunta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

KOKLJUSCHKIN, Mikael 1997. Esiopetusta liikunnan keinoin. Tampere: Tammer-Paino Oy.

KOKLJUSCHKIN, Mikael 2001. Unelmien päiväkotit – kohti parempaa oppimisympäristöä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

MIKKOLA, Petteri & NIVALAINEN, Kirsi 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

NUMMINEN, Pirkko 2005. Avaa ovi lapsen maailmaan. Tampere: Pilot-kustannus Oy.

NUMMINEN, Pirkko 2000. Millainen merkitys liikunnalla on varhaislapsuudessa? Julkaisussa: Haasteena huomisen hyvinvointi – Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Toim. MIETTINEN, Mari. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. Jyväskylä: PainoPorras Oy.

PÖNKKÖ, Anneli & SÄÄKSLAHTI, Arja 2011. Liikkuva lapsi. Julkaisussa: Varhaiskasvatuksen käsikirja. Toim. HUJALA, Eeva & TURJA, Leena. Jyväskylä: PS-kustannus.

RIHLAMA, Seppo 2000. Valaistus ja värit sisustussuunnittelussa. Hämeenlinna: Karisto Oy.

RIHLAMA, Seppo 1998. Väri sisustuksessa. Colours in interior decoration. Tampere: Paino-Team.

RIHLAMA, Seppo 1997. Värioppi. Tampere: Tammer-Paino.

RT 96-11003 Päiväkotien suunnittelu 2010. Helsinki: Rakennustieto.

RUOKONEN, Reijo, NORRA, Jan & KARVONEN, Hanna 2009. Valtakunnallinen selvitys päiväkotien liikuntaolosuhteista. Helsinki: Nuori Suomi Ry. Viitattu 20.4.2015. Saatavissa: http://www.lahiliikuntapaikat.fi/files/lahiliikuntapaikat/Liitetiedostot/Paivakotiselvitys_nettilaatu.pdf

SISÄILMAYHDISTYS. Terve Talo –kriteerit. Viitattu: 10.5.2015. Saatavissa: <http://www.sisailmayhdistys.fi/terveelliset-tilat-tietojarjestelma/sisailmasto/terve-talo-kriteerit/>

SOINI, Anne, KETTUNEN, Tarja, MEHTÄLÄ, Anette, SÄÄKSLAHTI, Arja, TAMMELIN, Tuija, VILBERG, Jari & POSKIPARTA, Marita. 2011. Kolmevuotiaiden päiväkotilasten mitattu fyysinen aktiivisuus. Liikunta & Tiede 49 (1/2012), 52–58. Viitattu 24.4.2015. Saatavissa: http://www.lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt112_tutkimusartikkelit_soini.pdf

TUKIAINEN, Maaretta 2010. Luova tila. Tulevaisuuden työpaikka. Viro: Rakennustieto Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Päivähoito 2013. Viitattu 20.4.2015. Sijainti: <https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lasten-paivahoito>

Työterveyslaitos. Ergonomiaa työelämän eri aloille. Päiväkotityö. Viitattu: 6.5.2015. Saatavissa: http://www.ttl.fi/fi/ergonomia/ergonomia_eri_aloille/paivakotityo/Sivut/default.aspx

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetusministeriö ja Nuori Suomi ry.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino.

WETZER, Hannele 2000. Värivaaka. Jyväskylä: Gummerus Oy.

ZIMMER, Renate 2001. Liikuntakasvatuksen käsikirja – Didaktis-metodisia perusteita ja käytännön ideoita. Hämeenlinna: Karisto Oy.

KUVALUETTELO

KUVA 1. Liikkumiseen houkuttelevia kalusteita. Bobles 2015.

KUVA 2. Torben Eskerod 2013. Viitattu: 1.5.2015.
Sijainti: <http://www.archdaily.com/388629/ama-r-children-s-culture-house-dorte-mandrup/>

KUVA 3. Liikkumiseen houkuttelevia kalusteita. Bobles.

KUVA 4. Visuaalinen viitekehys. Mäkitalo 2015.

KUVA 5. Jihua Road Kindergarten, Shanghai. Viitattu 1.5.2015
Sijainti: <http://www.liag.nl/en/assignments/item36/>

KUVA 6. Atsushi Ishida. 2013. Viitattu 1.5.2015
Sijainti: <http://www.urdesign.it/index.php/2013/10/11/pixy-hall-kindergarten-by-moriyuki-ochiai-architects/>

KUVA 7. Tommi Tuomi. Viitattu 1.5.2015
Sijainti: <http://pilftipiiri.kynamies.fi/jutut/lapsen-kehitys-ja-terveys/hyva-mina>

KUVA 8. Hargrave Park Primary School. Viitattu 1.5.2015
Sijainti: <http://imaginethese.blogspot.fi/2011/05/school-interior-design-hargrave-park.html>

KUVA 9. Ivan Brodey 2005. Viitattu: 1.5.2015
Sijainti: <http://70n.no/Tromso-kindergartens-everyday-transformation>

KUVA 10. Krippe. Viitattu 1.5.2015
Sijainti: <http://www.detail.de/inspiration/krippe-kindergarten-und-hort-in-wien-106201.html>

KUVA 11. Absorber Rondo. Viitattu 1.5.2015
Sijainti: <http://www.pinta-elements.com/en/home/competences/architecture/references/project/absorber-rondo-special-solutions-kindergartens-france.html>

KUVA 12. Eco-friendly kindergarten in Holland. Viitattu 1.5.2015
Sijainti: <http://www.interiorholic.com/architecture/eco-friendly-kindergarten-in-holland/>

KUVA 13. Päiväkodin tilojen järjestyminen. RT 96-11003.

KUVA 14. Strögetin päiväkoti, Tukholma. Viitattu 2.5.2015
Sijainti: <http://www.styleofdesign.com/architecture/sjotorget-kindergarten-rotstein-arkitekter/>

KUVA 15. Wessmanninmäen päiväkoti, visualisointikuva. Sipark Oy.

KUVA 16. Wessmanninmäen päiväkodin tilojen järjestyminen Mäkitalo 2015.

KUVA 17. Tunnelmataulu. Mäkitalo 2015.

KUVA 18. Pintamateriaalien sävyt. Mäkitalo 2015.

KUVAT 19-24. Värien testailua 1-6. Mäkitalo 2015.

KUVA 25. Liikuntaa aktivoivia ideoita. Mäkitalo 2015.

KUVA 26. Luonnon tasapainokaiteista. Mäkitalo 2015.

KUVA 27 Suunniteltavat tilat. Mäkitalo 2015.

KUVA 28. Vihreän pohjalta suunniteltu värimaailma. Mäkitalo 2015.

KUVA 29. Keltaisen pohjalta suunniteltu värimaailma. Mäkitalo 2015.

KUVA 30. Korkea lasten Otto-tuoli. Woodi Kuopio.

KUVA 31. Tasapainoa kehittävä Mato-jakkara. Bobles.

KUVA 32. Monikäyttöisiä liikuntavälineitä. Bobles.

KUVA 33. Inkoo Pro High. Isku.

KUVA 34. Luonnos katosverhosta. Mäkitalo 2015.

KUVA 35. Otto säilytyskaluste. Woodi. Kuopio.

KUVA 36. Ryhmähuone kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 37. Ryhmähuone visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

KUVA 38. Lepohuone I kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015

KUVA 39. Lepohuone I visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

KUVA 40. Lepohuone II kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 41. Lepohuone II visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

KUVA 42. Eteinen kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 43. Eteinen visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

KUVA 44. Mahalauta on turvallinen kulkuväline. Bobles.

KUVA 45. Käytävä kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 46. Käytävä visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

KUVA 47. Leikkikeittiö pienryhmätilassa. Viitattu 10.5.2015. Sijainti:
<http://shanihay.com/exhibitions-2/zulu/?album=projects%2Fkindergarden>

KUVA 48. Peuhula kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 49. Peuhula visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

KUVA 50. Ateljee kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 51. Ateljee visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

KUVA 52. Kotileikki kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 53. Kotileikki visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

KUVA 54. Kotikeittiö kalustesuunnitelma. Mäkitalo 2015.

KUVA 55. Kotikeittiö visualisointikuva. Mäkitalo 2015.

LIITE 1

Palaute päiväkodin johdolta

"Karinin sitoutuneisuus projektiin on näkynyt suunnittelu-prosessin alusta saakka. Käyttäjän edustajille tämä on näkynyt siinä pohjatyön määrässä ja panostuksessa hänen perehtyessään päiväkotiin oppimis- ja toimintaympäristönä, hankkiessaan tietoa lähtökohdista, teorioista ja taustoista, missä viitekehyksessä toimimme. Hänellä on ollut ymmärrystä arjestamme, jossa toimimme ja niistä tavoitteista, joita uudessa talossa toivomme toteutuvan.

Karin on osannut poimia (välillä vivahteikkaistakin ja rön-syileivistä) toiveistamme asian ytimen - sen kaikista oleellisimman ja saanut sen suunnitelmiinsa todeksi. Karin on tuonut oman osaamisensa kautta realiteettiakin toiveillemme, toteuttaen kuitenkin myös asioita, joita itse emme ole hoksanneet edes toivoa, mutta jotka edistävät tavoitetta.

Onnistuneesti Karin on saanut suunnitelmassa toteutettua monia tärkeitä asioita: päiväkoti on päiväkodin näköinen, mutta kuitenkin omanlaisensa, leikkisä mutta kuitenkin kaikki tarvittavat funktiot sisällään pitävä ja selkeä sekä värimaailmaltaan innostava mutta myös rauhoittava. Se on loppuun saakka mietitty kokonaisuus, jossa lap-

sen luontaiset tavat toimia on huomioitu hienosti; lapsen leikille, liikkumiselle ja mielikuvitukselle on aidosti tilaa. Tykkään erityisesti myös siitä, että kalusteet ovat monikäyttöisiä."

Sanna Puukari-Pirinen
Wessmanninmäen päiväkodin johtaja

"Minulle näyttäytyi lisäksi seuraavanlaisia asioita. Hän on ollut projektiin liittyen innostunut liikunnallisen toimintaympäristön rakentamisessa, josta annoimme hänelle toivomuksen. Lisäksi omat kokemukset lasten kanssa näkyivät hänen suunnittelussaan. Saimme kuulla perusteluja asioille ja ideoille, peilaten hänen omien lastensa päivähoitokokemuksiin. Karin kuunteli toiveitamme todella tarkasti, vaikka ideointi oli hyvin runsasta. Hän tiedusteli oheismateriaalia myös meiltä ja teki projektiin liittyvää taustatyötä perusteellisesti, käyttäjien näkökulmia hyödyntäen. Hän tutustui alueen uusiin päiväkoteihin, kuuli lasten toiveita haastattelujen kautta ja kokonaisuudesta tuli upea. Odotan innolla työskentelyä uudessa ympäristössä ja voin vain ihmetellä, kuinka uudet liikunnalliset ideat oikeasti tulevat toteutumaan uudessa talossa :)"

Jaana Rainio
Wessmanninmäen päiväkodin varajohtaja